

Eerst OKAN. Nu IK KAN!

Een gids vol hulpmiddelen
voor de (ex-)OKAN-leerling

VLAAMS-
BRABANT

Voorwoord

Een goede kennis van het Nederlands betekent een stevige basis voor je toekomst in Vlaams-Brabant. Er leeft heel wat rond dit thema binnen de provincie, want anders- en meertaligheid is voor steeds meer inwoners van onze regio een realiteit. De provincie ziet het dan ook als haar taak om waardevolle initiatieven zoveel mogelijk te ondersteunen, te promoten en te versterken.

Leerlingen van het onthaalonderwijs (OKAN) vormen daarbij een bijzondere doelgroep, omdat zij als nieuwkomer bij uitstek in de Nederlandse taal en de Vlaamse cultuur worden ondergedompeld.

Dat is niet altijd gemakkelijk en zeker de jaren ná de onthaalklas zijn uitdagende jaren voor deze leerlingen. Want Nederlands leren stopt niet na het eerste OKAN-jaar!

Dit boekje kan gebruikt worden bij de begeleiding van deze leerlingen in de onthaalklas én de vervolgschool. Het werd ontwikkeld door het OKAN-team van het Sint-Jozefsinstituut in Betekom, in samenwerking met alle leden van het provinciale netwerk van OKAN-scholen. Het boekje bevat stappenplannen, schrijf- en spreekkaders en een beknopt grammaticaoverzicht. Met behulp van deze instrumenten kunnen leerlingen en leerkrachten aan de slag om het leerproces van de ex-OKAN-leerlingen te ondersteunen.

Ik wens alle leerlingen die dit boekje gebruiken dan ook veel succes toe in hun leertraject.

Gunther Coppens
Gedeputeerde voor Vlaams karakter

Inleiding

Beste OKAN-leerling

De vierkantswortel, de eigennaam, de klasseloze maatschappij ...

Het zijn enkele van de woorden die je in de toekomst op je nieuwe school misschien zou kunnen tegenkomen. ‘Huh?!’ denk je nu misschien. Of ‘Wat?!’ Geen paniek! De meeste leerlingen met Nederlands als moedertaal kennen deze woorden ook nog niet allemaal. Alleen zal jouw lijstje met nieuwe woorden een stukje langer zijn. Er zullen in het begin van je leven na OKAN veel van deze nieuwe dingen op je afkomen. Je kan een taal nu eenmaal niet volledig leren op 1 jaar tijd. Niemand heeft zo’n superkrachten.

Misschien zal je soms het gevoel krijgen dat je hoofd vol zit en er even niets meer bij kan. Denk dan aan alle ex-OKAN-leerlingen die vóór jou zijn gekomen en hun weg in de nieuwe (ex-)OKAN-wereld gevonden hebben. Als zij het kunnen, dan kan jij het ook!

Dit boekje hebben we voor jou gemaakt, om je op weg te helpen. Neem het regelmatig vast en gebruik het ook. Laat je leerkrachten weten dat je met dit boekje werkt. Ga samen op zoek naar het juiste stappenplan en de fiches bij een opdracht, toets, taak of examen. Elke keer wanneer je huiswerk hebt, kan je het boekje ook thuis gebruiken.

Na een tijdje zal je deze gids niet meer nodig hebben en zullen alle tips vastzitten in je hoofd. Missie geslaagd!

Beste leerkracht van een ex-OKAN-leerling

Beeld je even mee in. Je bent een tiener, je ouders beslissen om te verhuizen naar een land waar je de taal niet machtig bent en je wordt gedropt in een klas vol verschillende talen. Stilletjes aan lukt het je om de chaos in jouw hoofd te ontwarren. Je begint het Nederlands al wat te begrijpen. Je herkent woorden die je in je omgeving geschreven ziet staan. Spreken zelf lukt nog niet zo goed, daarvoor ben je nog te bang om fouten te maken. Net wanneer je denkt dat je de Nederlandse taal onder de knie begint te krijgen, moet je opnieuw beginnen in een nieuwe klas. Omringd door mensen die weliswaar Nederlands spreken, maar doorgaans veel sneller en ingewikkelder dan wat je in OKAN gewoon was.

De uitdagingen op het pad van de ex-OKAN-leerling zijn talrijk. Vanuit OKAN hopen we een basis gevormd te hebben die breed genoeg is om al die nieuwe avonturen te kunnen dragen. Maar de ex-OKAN-leerling heeft nu vooral JOU nodig om hem te helpen die basis verder te verbreden.

In dit boekje bieden we hem de nodige tools aan om, met jouw hulp, zelf aan de slag te gaan in het vervolgonderwijs. Het is de bedoeling dat jouw leerling deze gids actief leert gebruiken. Je mag hem gerust telkens aansporen dat te doen!

We willen je alvast erg bedanken om jouw leerling op weg te helpen met deze gids!

INHOUD

1. Stappenplannen

Stappenplan 1	Ik volg de les en ik noteer	10
Stappenplan 2	Ik maak taken	12
Stappenplan 3	Ik studeer voor toetsen en examens	16
Stappenplan 4	Ik maak schriftelijke toetsen en examens	20
Stappenplan 5	Ik maak mondelinge toetsen en examens	24

2. Fiches

Fiche 1	Ik stel vragen	30
Fiche 2	Ik maak notities	34
Fiche 3	Ik begrijp moeilijke en nieuwe woorden	36
Fiche 4	Ik studeer moeilijke en nieuwe woorden	40
Fiche 5	Ik lees een tekst alleen	42
Fiche 6	Ik maak een schema	44
Fiche 7	Ik maak een samenvatting	48
Fiche 8	Ik maak een studieplanning	52

3. Schrijf- en spreekkaders

Kader 1	Beschrijven	58
Kader 2	Een mening geven	60
Kader 3	Een argumentatie met pro's en contra's geven	61
Kader 4	Iets vergelijken	62
Kader 5	Een essay schrijven	63
Kader 6	Een bewijs geven	64
Kader 7	Een werkwijze aantonen	65
Kader 8	Een tijdsvolgorde uitleggen	66
Kader 9	Een oorzakelijk verband uitleggen	67

4. Websites om zelf Nederlands te oefenen	70
--	----

5. Eerste hulp bij grammatica

Deel 1	Woordsoorten	75
Deel 2	Zinnen maken	95

6. Wat na OKAN?

Wat kan de vervolgcoach voor jou doen?	102
Hoe kan je OKAN contacteren?	102

'Jongens en meisjes, vrijdag is het toets. Je moet daarvoor de leerstof van p. 15 tot p. 33 studeren.'

Je krijgt het warm ... Pagina 24 heb je niet ingevuld, want die dag was je ziek. En er staan best wel wat moeilijke woorden op die pagina's. Je hebt ze nog niet allemaal begrepen ... Hoe pak je dat aan?

*In het eerste deel van deze gids vind je 5 stappenplannen terug. Die stappenplannen geven je tips over hoe je je zo goed mogelijk op verschillende soorten opdrachten kan voorbereiden (notities nemen, een taak of toets maken ...). Bij elk stappenplan horen ook verschillende fiches. Die vind je terug in **Deel 2: Fiches**. In deze fiches krijg je extra uitleg.*

1

Stappenplannen

STAPPENPLAN 1

Ik volg de les en ik noteer

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

STAP 01

Ik kijk op mijn lessenrooster **welk vak** ik het volgende lesuur heb.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

STAP 02

Ik leg het **materiaal** klaar op mijn bank voordat de leerkracht binnenkomt:

✓ pennenzak

✓ agenda

✓ map, cursus, werkboek, handboek

✓ woordenboek (of smartphone met Google Translate-app)

TIP

Vraag hulp aan de leerkracht als je de Google Translate-app niet offline kan downloaden.

STAP 03

Heb ik al het materiaal?
Ik **kijk** bij de andere leerlingen op de bank.

IK DOE HET (= uitvoeren)

STAP 04

Ik **luister goed** naar de leerkracht. Ik probeer **notities** te **maken**.

>> Fiche 2:
Ik maak notities

STAP 05

Ik **onderlijn** de woorden die ik niet begrijp.

STAP 06

Ik **stel vragen** als ik iets niet begrijp.

>> Fiche 1:
Ik stel vragen

TIP

Maak goede afspraken met de leerkracht over **wanneer** je extra uitleg kan vragen (voor, na of tijdens de les).

STAP 07

Geeft de leerkracht **taken of toetsen**?

✓ Ik schrijf ze op in mijn agenda op de **juiste dag**.

✓ Ik laat dit **nalezen** door de leerkracht of de leerling naast mij.

Werk je op school met een **digitale agenda**?

→ Ik vraag hulp aan een andere leerling of de leerkracht.

IK KIJK NA (= reflecteren)

STAP 08

Begrijp ik alles op het einde van de les?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Geen paniek!

→ Ik lees alles nog een keer rustig thuis. Ik zoek moeilijke woorden op in het woordenboek/op het internet.

→ Ik vraag op een rustig moment extra uitleg aan een andere leerling of aan de leerkracht over de dingen die ik niet begrijp.

WAT KAN IK AAN DE LEERKRACHT VRAGEN?

- ✓ Kan ik (achteraf) **een ingevulde cursus** krijgen?
- ✓ Kan ik vooraf of achteraf de **oplossingen van de oefeningen** krijgen?
- ✓ Kan ik een plaats **vooraan in de klas én naast een andere leerling** krijgen?
- ✓ Kan u **moeilijke woorden op het bord** schrijven?
- ✓ Kan u mijn **notities controleren**?

STAPPENPLAN 2

Ik maak taken

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

STAP 01

Voor **welk vak** moet ik een taak maken?

Begrijp ik de **instructies** van de taak?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Ik vraag extra uitleg aan de leerkracht of aan de andere leerlingen.

» **Fiche 1:**
Ik stel vragen

De instructie niet begrijpen is geen reden om de taak niet (proberen) te maken. Je krijgt meestal tijd genoeg om extra uitleg te vragen over de instructietaak.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

STAP 02

Ik schrijf de **deadline** van de taak goed in mijn agenda.

✓ **Op welke dag** moet ik de taak aan de leerkracht afgeven?

STAP 03

Ik maak een **goede planning**.
Ik **start op tijd** met het maken van de taak.

» **Fiche 8:**
Ik maak een studie-planning

Wacht niet tot de laatste dag.

STAP 04

Heb ik **extra informatie nodig** voor de taak?

✓ Ik zoek informatie in een **boek** op.

Wat zoek ik precies?

- Ik kijk in de **inhoudstafel**. Die staat meestal vooraan in een boek. Bij elk hoofdstuk vind ik de juiste pagina. De delen staan chronologisch.
- Ik kijk in het **trefwoordenregister**. Die staat meestal achteraan in een boek. Bij elk woord vind ik de juiste pagina. De woorden staan alfabetisch.

✓ Ik zoek informatie op het **internet**.

- Ik zoek informatie via www.google.be.
- Ik typ het woord in. De websites geven informatie over het woord/begrip.

TIP

Bekijk daarna ook eens de informatie in jouw moedertaal of in een andere taal die je goed begrijpt. Dat kan je helpen om te controleren of je de informatie goed begrijpt.

✓ Ik **bewaar** de informatie die ik vind. Nieuwe woorden noteer ik in een **schrift** of een woordenlijst.

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke en nieuwe woorden

trapezium	Een vierhoek waarvan minstens 2 tegenoverliggende zijden evenwijdig zijn.	
chronologisch	de volgorde in de tijd	cronología

IK DOE HET (= uitvoeren)

STAP
... 05

Ik **maak** de taak.

>> **Deel 3:**
Schrijf- en
sprekkaders

STAP
... 06

Ik **bezorg de taak aan de leerkracht:**

- ✓ op de juiste manier
bijvoorbeeld: op papier, via Smartschool,
via e-mail ...
- ✓ op tijd
- ✓ als ik te laat klaar ben met mijn taak,
geef ik ze toch nog aan de leerkracht

IK KIJK NA (= reflecteren)

STAP
... 07

Ben ik **op tijd** klaar met de taak?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Wat gaat er fout?
Hoe kan ik dat de volgende keer anders
aanpakken?

Heb ik **een goed resultaat** voor mijn taak?

Ja? → Goed zo!

- Nee?** → Waarom niet?
- Begreep ik de instructie niet goed?
 - Durfde ik geen extra uitleg aan andere leerlin-
gen of de leerkracht vragen?
 - Vroeg ik te weinig extra uitleg aan andere
leerlingen of de leerkracht?
 - Startte ik te laat met de taak?
 - Maakte ik de taak niet volledig?
 - ...

WAT KAN IK AAN DE LEERKRACHT VRAGEN?

- ✓ Kan je de **deadline** voor de taak **op tijd** opgeven
(zo heb ik genoeg tijd om aan de taak te werken)?
- ✓ Noteer ik de **deadline** juist in mijn agenda?
- ✓ Kan ik **extra uitleg** krijgen over de opdracht?
Ik begrijp de instructie niet goed.
- ✓ Ik heb geen computer thuis. Kan ik **de taak op school
maken?**

STAPPENPLAN 3

Ik studeer voor toetsen en examens

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

STAP 01

Voor **welk vak** moet ik een toets studeren?
Voor **welk vak** heb ik een examen?

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

STAP 02

Ik zoek een **rustige studeerplaats**.

TIP

Heb je thuis geen rustige studeerplaats? Vraag aan de leerkracht of je op school kan blijven studeren.

STAP 03

Ik neem al het **materiaal** dat ik nodig heb om te studeren:

✓ handboek, werkboek, notities, woordenboek ...

✓ agenda

✓ leerstofoverzicht

✓ (rekenmachine)

✓ (atlas)

STAP 04

Ik kijk in mijn agenda en maak een **studieplanning**.

» Fiche 8:
Ik maak een studieplanning

STAP 05

Ik **vraag** aan de leerkracht:

- ✓ **WAT** moet ik studeren?
- ✓ **HOE** moet ik de leerstof studeren?

» Fiche 1:
Ik stel vragen

STAP 06

Ik zorg ervoor dat al mijn **notities in orde** zijn:

- ✓ Zitten alle pagina's in mijn map en op de juiste plaats?
- ✓ Heb ik alle pagina's ingevuld?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Geen paniek!

→ Ik vraag de map van een andere leerling om mijn map in orde te brengen.

STAP 07

Ik **lees** de tekst die ik moet studeren.

» Fiche 5:
Ik lees een tekst alleen

TIP

Online kan je ook woordenlijsten maken.

Je maakt lijsten van de nieuwe woorden met hun betekenis (=uitleg in het Nederlands) of met een vertaling van het woord. Daarna kan je de woorden op verschillende manieren inoefenen.

Voorbeelden van websites:

- ✓ www.wrts.nl
- ✓ www.quizlet.com
- ✓ www.wozzol.nl

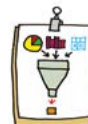
» Fiche 3:
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

TIP

Vraag hulp aan de leerkracht!

STAP 08

Ik maak een **schema** of **samenvatting**.

» Fiche 6:
Ik maak een schema

» Fiche 7:
Ik maak een samenvatting

STAP 09

Ik **stel vragen** aan de leerkracht of aan andere leerlingen **als ik iets niet begrijp**.

» Fiche 1:
Ik stel vragen

IK DOE HET (= uitvoeren)

STAP
10

Ik studeer de woordenlijst of oefen de woorden online.

» **Fiche 4:**
Ik studeer moeilijke/nieuwe woorden

STAP
11

Ik lees de tekst in mijn map/boek nog een keer opnieuw.

STAP
12

Ik studeer de **samenvatting** of het **schema**.

TIP

- ✓ Studeer geen dingen uit het hoofd die je niet begrijpt. Probeer de leerstof te begrijpen en in je eigen woorden uit te leggen.
- ✓ Beelden kunnen helpen om dingen te onthouden: maak een tekening van de leerstof of maak er een 'filmpje' van in je hoofd.
- ✓ Maak toetsvragen voor jezelf.
- ✓ Zoek verbanden tussen verschillende delen in je cursus.

Ik leer **begrippen** of **definities** uit het hoofd (als dat nodig is).

TIP

- ✓ Maak 'flashkaarten': op de ene kant schrijf je het begrip/ de definitie, op de andere kant de uitleg. Je kan dit ook online doen.
- ✓ Zorg voor veel herhaling. Hang briefjes met leerstof (definities, namen ...) op verschillende plaatsen in je huis. Bijvoorbeeld in je kamer, in de keuken, in de woonkamer ...

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

» **Fiche 4:**
Ik studeer moeilijke/nieuwe woorden

STAP
13

Ik maak de oefeningen in mijn map/boek opnieuw (als dat nodig is).

STAP
14

Studeer ik voor een **examen**?
Ik **bekijk** ook mijn **taken** en **toetsen opnieuw**!

TIP

Van **taken** en **toetsen** kan je veel leren.

- ✓ Hoe vraagt de leerkracht de leerstof?
- ✓ Op welke manier moet ik definities studeren?
- ✓ Schrijf ik genoeg informatie als antwoord of schrijf ik te weinig?
- ✓ ...

IK KIJK NA (= reflecteren)

STAP
15

Ik **herhaal** en **test mezelf**:

- ✓ met **voorbeeldvragen** die ik zelf maak of die ik van de leerkracht krijg
- ✓ **online**
- ✓ door de leerstof **in eigen woorden uit te leggen**
- ✓ door de leerstof **op te schrijven**
- ✓ door de leerstof tegen iemand anders (mama, papa, broer, zus ...) te **vertellen**

» **Fiche 4:**
Ik studeer moeilijke/nieuwe woorden

WAT KAN IK AAN DE LEERKRACHT VRAGEN?

- ✓ Kan ik **voorbeeldvragen** krijgen?
- ✓ Kan u mijn **samenvatting of schema nakijken**?
- ✓ Kan ik een **ingevulde cursus** krijgen?
- ✓ Kan ik een **correctiesleutel** (= juiste oplossingen) van de oefeningen krijgen?
- ✓ Kan ik een **leerstofoverzicht** krijgen met een duidelijke uitleg over wat je moet **kennen** en wat je moet **kunnen**?
- ✓ Kan ik ergens **studiebegeleiding** (= hulp bij het studeren) krijgen?

STAPPENPLAN 4

Ik maak schriftelijke toetsen en examens

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

STAP 01

Voor **welk vak** heb ik een toets/een examen?
Tijdens **welk lesuur** moet ik de toets maken?
In **welk lokaal** heb ik examen?

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

STAP 02

Ik neem mijn **materiaal**.

✓ pennenzak

✓ woordenboek (of smartphone met Google Translate)

✓ vakspecifiek materiaal
bijvoorbeeld: rekenmachine, atlas ...

STAP 03

Ik vraag **kladpapier** (= een extra papier waarop je kan schrijven).

STAP 04

Ik schrijf mijn **naam**, de **datum** en mijn **klas** op de toets/het examen.

STAP 05

- ✓ Ik **lees alle vragen** rustig en meer dan 1 keer.
- ✓ Ik **markeer** de **belangrijke woorden** in de instructie.

TIP

Kies een kleur om alle belangrijke woorden in de instructie te markeren. Gebruik altijd **dezelfde kleur**.

- ✓ Ik **onderlijn** de woorden die ik niet begrijp.
- ✓ Ik zet een **vraagteken (?)** bij de vragen die ik niet begrijp.

STAP 06

Ik kijk naar de **onderlijnde** woorden (= woorden die ik niet begrijp).

Heb ik de betekenis van dit woord nodig om de vraag te begrijpen?

Ja? → Kan ik de betekenis afleiden uit de context (= de rest van de zin)?

→ Ik zoek het woord op (woordenboek/Google Translate).

→ Ik vraag de betekenis aan de leerkracht (als dat kan).

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

» **Fiche 1:**
Ik stel vragen

IK DOE HET (= uitvoeren)

STAP 07

Ik los **eerst de vragen** op waarvan ik het **antwoord weet**:

1. Ik schrijf het antwoord eerst in **kernwoorden** op een **kladpapier**.
2. Ik zet de **kernwoorden** in de **goede volgorde**.
3. Ik maak nu **goede zinnen**.
4. Ik **schrijf** mijn antwoord daarna **op mijn toets/examen**.

TIP

Ben je de 'juiste woorden' van een definitie/een antwoord ... vergeten? Geen paniek! Denk rustig na en probeer het in **jouw eigen woorden** uit te leggen!

» **Deel 3:**
Schrijf- en spreekkaders

IK KIJK NA (= reflecteren)

STAP

... 08

Ik lees mijn **antwoorden** goed na voor ik afgeef.

Heb ik **alle vragen ingevuld**?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Waarom niet?

- Begrijp ik sommige instructies niet?
Hoe komt dat?
 - Studeer ik de instructietaalwoorden niet genoeg?
 - Is er veel nieuwe woordenschat (instructietaal) op de toets/het examen?
- Weet ik het antwoord niet?
- Studeer ik te weinig?
- Heb ik te weinig tijd?
- Heb ik stress?
- ...

STAP

... 09

Ik krijg de **toets/het examen terug** van de leerkracht.
Ik bekijk de toets samen met de leerkracht.

Heb ik een goede toets/goed examen gemaakt?

Ja? → Proficiat!

Nee? → Waarom niet?

- Begreep ik de leerstof?
- Wist ik hoe ik de leerstof moet studeren?
- Begreep ik sommige woorden in de instructie niet?
- Begreep ik de instructie fout en maakte ik de opdracht daarom verkeerd?
- Had ik te weinig tijd om de toets/het examen te maken?
- Had ik stress voor de toets/het examen?
- Studeerde ik te weinig?
- Begon ik te laat met studeren?
- Voelde ik mij niet goed tijdens het studeren?
- Had ik geen zin om te studeren? Waarom niet?

WAT KAN IK AAN DE LEERKRACHT VRAGEN?

- ✓ Kan ik een **(NT2)-woordenboek** gebruiken?
- ✓ **Hoeveel tijd** heb ik voor de toets/het examen?
- ✓ Kan ik **extra tijd** voor de toets/het examen krijgen?
- ✓ Kan u mij **extra uitleg** geven over de vragen die ik niet begrijp?
- ✓ Kan ik mijn examen in de **zorgklas** maken?
- ✓ Kan ik mijn examen **mondeling toelichten** (= kan ik mijn antwoorden op het einde van het examen uitleggen aan de leerkracht)?

STAPPENPLAN 5

Ik maak mondelinge toetsen en examens

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

STAP 01

Voor **welk vak** heb ik een toets/examen?
Tijdens **welk lesuur** moet ik de toets maken?
In **welk lokaal** heb ik examen?

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

STAP 02

Ik neem mijn **materiaal**.

✓ pennenzak

✓ woordenboek (of smartphone met Google Translate app)

✓ vakspecifiek materiaal
bijvoorbeeld: rekenmachine, atlas ...

STAP 03

Ik vraag **kladpapier** (= een extra papier waarop je kan schrijven).

STAP 04

Ik schrijf mijn **naam**, de **datum** en mijn **klas** op de toets/het examen.

STAP 05

- ✓ Ik **lees alle vragen** rustig en meer dan 1 keer.
- ✓ Ik **markeer** de **belangrijke woorden** in de instructie.

TIP Kies een kleur om alle belangrijke woorden in de instructie te markeren. Gebruik altijd **dezelfde kleur**.

- ✓ Ik onderlijn de woorden die ik niet begrijp.
- ✓ Ik zet een **vraagteken (?)** bij de vragen die ik niet begrijp.

STAP 06

Ik kijk naar de onderlijnde woorden (= woorden die ik niet begrijp).

Heb ik de betekenis van dit woord nodig om de vraag te begrijpen?

Ja? → Kan ik de betekenis afleiden uit de context (= de rest van de zin)?

→ Ik zoek het woord op (woordenboek/Google Translate).

→ Ik vraag de betekenis aan de leerkracht (als dat kan).

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

» **Fiche 1:**
Ik stel vragen

IK DOE HET (= uitvoeren)

STAP 07

Ik los de vragen op.

Ik **schrijf** mijn antwoord **op het kladpapier**.

TIP Je mag volledige zinnen noteren, maar dat hoeft niet. Het kladpapier helpt je om de antwoorden te vertellen tijdens het mondeling examen. De leerkracht zal jouw kladpapier niet verbeteren, maar luistert alleen naar jouw antwoorden.

» **Deel 3:**
Schrijf- en spreekkaders

STAP 08

Ik neem mijn kladpapier mee naar het mondeling examen bij de leerkracht.

Ik geef een duidelijk antwoord op de vragen.

Ik zorg ervoor dat ik geen informatie vergeet.

TIP Ben je de 'juiste woorden' van een definitie/een antwoord ... vergeten? Geen paniek! Denk rustig na en probeer het in **jouw eigen woorden** uit te leggen!

» **Deel 3:**
Schrijf- en spreekkaders

IK KIJK NA (= reflecteren)

STAP

09

Kan ik een **duidelijk en volledig antwoord** geven op de vragen?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Waarom niet?

- Begrijp ik sommige instructies niet?
Hoe komt dat?
 - Studeer ik de instructietaalwoorden niet genoeg?
 - Is er veel nieuwe woordenschat (instructietaal) op de toets/het examen?
- Weet ik het antwoord niet?
- Heb ik te weinig tijd?
- Heb ik stress?
- Studeer ik te weinig?
- Kan ik moeilijk uitleggen wat ik bedoel?
- Vind ik het moeilijk om een goed antwoord te formuleren?

STAP

10

Ik krijg de toets/het examen terug van de leerkracht. Ik bekijk de toets samen met de leerkracht.

Heb ik een goede toets/goed examen gemaakt?

Ja? → Proficiat!

Nee? → Waarom niet?

- Begreep ik de leerstof?
- Wist ik hoe ik de leerstof moet studeren?
- Begreep ik sommige woorden in de instructies niet?
- Begreep ik de instructie fout en maak ik de opdracht daarom verkeerd?
- Had ik te weinig tijd om de toets/het examen te maken?
- Had ik stress voor de toets/het examen?
- Studeerde ik te weinig?
- Begon ik te laat met studeren?
- Voelde ik mij niet goed tijdens het studeren?
- Had ik geen zin om te studeren? Waarom niet?

WAT KAN IK AAN DE LEERKRACHT VRAGEN?

- ✓ Kan ik een **(NT2)-woordenboek** gebruiken?
- ✓ **Hoeveel tijd** heb ik voor de toets/het examen?
- ✓ Kan ik **extra tijd** voor de toets/het examen krijgen?
- ✓ Kan u mij **extra uitleg** geven over de vragen die ik niet begrijp?

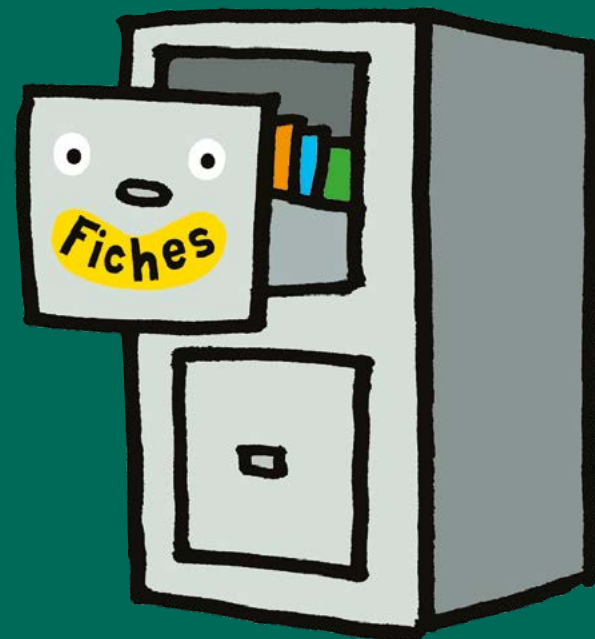
Nieuwe leerstof studeren, allemaal goed en wel, maar hoe zorg je er nu voor dat je de betekenis van die moeilijke woorden begrijpt?

*Misschien kun je de betekenis vragen aan de leerkracht. Hoe je dat het beste aanpakt, vind je bijvoorbeeld terug in **Fiche 1 - Ik stel vragen**. Wanneer je de betekenis van de woorden kent, kun je die opschrijven in een schrift. Zo kun je ze beter studeren en zal je ze minder snel weer vergeten.*

***Fiche 3 - Ik begrijp nieuwe en moeilijke woorden** vertelt jou bijvoorbeeld hoe je zo'n schrift kunt maken.*

Wanneer je de stappenplannen en de fiches regelmatig gebruikt, zullen ze snel in je hoofd komen te zitten. Je zal ze op een bepaald moment dus niet meer nodig hebben.

2

Fiches

FICHE 1

Ik stel vragen

Begrijp je niet altijd wat de leerkracht tijdens de les vertelt? Dat is normaal, je bent nog volop Nederlands aan het leren.

Durf hulp vragen aan de leerkracht!

Hieronder vind je tips over hoe je vragen kan stellen.
Gebruik deze tips en stel vragen!

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik denk na over **wat** ik wil vragen:

- Begrijp ik iets niet?
- Wil ik controleren of ik iets goed begrijp?
- Wil ik vragen hoe ik een woord in het Nederlands zeg?
- Wil ik hulp vragen?
- Wil ik feedback vragen?
- Wil ik vragen stellen over een opdracht/instructie?
- Wil ik vragen wat ik voor een toets moet studeren?
- ...

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Wanneer stel ik een vraag aan de leerkracht
(voor, tijdens of na de les)?

TIP

Spreek met **elke** leerkracht af
op welk moment je het best
vragen stelt.

IK DOE HET (= uitvoeren)

03

Ik begrijp iets niet.

- ✓ Iemand geeft een **moeilijke uitleg of gebruikt moeilijke woorden.**

Sorry, ik begrijp het niet.

Kan je het tekenen/tonen/voordoen, alstublieft?

Kan je het anders zeggen, alstublieft?

Kan je een voorbeeld geven, alstublieft?

Kan je het vertalen, alstublieft?

Wat betekent ...?

Ik begrijp niet alles. Kan je het gemakkelijker zeggen, alstublieft?

- ✓ Ik wil dat iemand iets **herhaalt**
(= nog een keer zeggen).

Wil je dat herhalen, alstublieft?

Wil je dat nog een keer zeggen, alstublieft?

- ✓ Iemand spreekt **dialect.**

Ik spreek nog niet zo goed Nederlands.

Kan je wat duidelijker spreken, alstublieft?

- ✓ Iemand spreekt **te snel.**

Kan je wat trager spreken, alstublieft?

Ik begrijp niet alles. Kan je het in stukjes zeggen, alstublieft?

- ✓ Iemand spreekt **te stil.**

Kan je een beetje luider spreken, alstublieft?

04

Ik wil controleren of ik het goed begrijp.

Bedoel je ...?

Mag ik het even herhalen?

Is dat juist?

05

Ik wil vragen hoe ik het in het Nederlands zeg.

✓ Ik **wijs** naar het voorwerp of ik **teken** het voorwerp.
Hoe heet dit?

✓ Ik **beschrijf** het woord.

Het is iets dat ... Het dient om ...

Bijvoorbeeld: ik ben het woord schroevendraaier vergeten in het Nederlands. Ik probeer het te beschrijven: 'Het is een gereedschap. Het dient om schroeven vast te draaien.'

✓ Ik **beeld** de actie uit.

Bijvoorbeeld: ik wil duidelijk maken dat iets in mijn zak zit. Ik ben het woord 'zak' vergeten in het Nederlands. Ik beeld het uit.

✓ Ik maak een **geluid**.

Bijvoorbeeld: ik heb een platte band met mijn fiets. Ik ben het woord 'platte band' vergeten in het Nederlands. Ik maak het geluid: 'De band van mijn fiets was pfffffft ...'.

✓ Ik zeg het woord in **een andere taal**.

Hoe zeg je ... in het Nederlands?

06

Ik wil hulp vragen.

Heb je even tijd? Kan je even komen, alstublieft?
Mag ik iets vragen? Kan je me helpen?

07

Ik wil feedback vragen.

Wat vind je ervan? Is het goed zo?

Als het (nog) niet goed is:

Waarom is het niet goed?

Hoe kan ik het nog beter maken?

08

Ik wil vragen stellen over een opdracht/instructie.

Kan je een voorbeeld geven?

Ik begrijp de instructie niet (helemaal)?

Wat betekent dit woord in de instructie?

Wat moet ik eerst doen?

Welke opdracht moet ik doen? Hoe doe ik dat?

Hoeveel tijd heb ik voor de oefening?

Wanneer moet ik dat doen?

Wanneer moet ik klaar zijn?

Waar moet ik op letten?

Welke pagina/welk hoofdstuk kan mij helpen om deze opdracht te maken?

09

Ik wil vragen wat en hoe ik moet studeren voor een toets.

✓ **Wat** moet ik studeren?

Welke pagina's moet ik studeren?

Welke hoofdstukken moet ik studeren?

Wat is de belangrijkste informatie?

✓ **Hoe** moet ik de leerstof studeren?

Moet ik oefeningen kunnen maken?

Moet ik theorie kunnen uitleggen?

Moet ik definities studeren?

• Moet ik definities gewoon begrijpen om ze te gebruiken in oefeningen?

• Moet ik definities kunnen opschrijven op een toets?

IK KIJK NA (= reflecteren)

10

Heb ik een vraag durven/kunnen stellen?
Begrijp ik het nu beter?

Ja? → Goed gedaan!

Nee? → Ik probeer het opnieuw. Ik stel een nieuwe/andere vraag tot ik het begrijp.

FICHE 2

Ik maak notities

"Een goede voorbereiding is het halve werk."

Deze fiche helpt je om goede notities te maken tijdens de lessen.

Met goede notities kan je thuis beter studeren.

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik kijk op mijn lessenrooster **welk vak** ik het volgende lesuur heb.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Ik neem de **juiste map/ het juiste boek**.

Ik neem mijn **schrift** waarin ik **moeilijke of nieuwe woorden** noteer.

Ik zorg ervoor dat ik het **bord goed kan zien**.

Ik zorg ervoor dat ik **naast een andere leerling** zit.
Ik kan dan meekijken in zijn/haar cursus.

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke en nieuwe woorden

IK DOE HET (= uitvoeren)

03

Ik **duid aan** wat **belangrijk** is.

- ✓ Ik **markeer** de belangrijke dingen.
- ✓ Ik gebruik pijlen, kleuren, tekeningen ...

TIP

Gebruik altijd dezelfde kleur.
Bijvoorbeeld:

- **geel** → titel
- **blauw** → tussentitel
- **groen** → belangrijke woorden in een zin/tekst
- **oranje** → belangrijke woorden in een instructie (notities) of woorden die ik altijd vergeet (woordenlijst)

04

Ik noteer in **kernwoorden**.

- ✓ Ik schrijf **niet de hele zin** op maar enkel de belangrijke woorden van de zin.

TIP

De kernwoorden zijn vaak de werkwoorden en de zelfstandige naamwoorden.

Ik schrijf **vertalingen** in mijn cursus, bijvoorbeeld van een woord/zin, uitleg van een woord ...

Ik zet een **vraagteken (?)** bij de woorden, oefeningen, zinnen ... die ik niet begrijp.

05

Ik kijk in mijn cursus waar ik een vraagteken (?) heb genoteerd. Ik vraag **extra uitleg** aan de leerkracht.

"Wat bedoelt u met ...?"

"Kunt u dat nog eens herhalen?"

"Ik begrijp ... niet goed."

"Wat betekent ...?"

Zorg dat je het antwoord van de leerkracht meteen opschrijft op de juiste plaats in je notities (bijvoorbeeld werkboek, losse papieren, werkbladen ...).

TIP

Maak goede afspraken hierover met de leerkracht. Wanneer stel je de vragen? Voor, tijdens of na de les?

IK KIJK NA (= reflecteren)

06

Begrijp ik alle vragen, woorden, oefeningen, zinnen met een vraagteken (?) nu?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Geen paniek! Ik vraag extra uitleg aan de leerkracht of aan een andere leerling.

FICHE 3

Ik begrijp moeilijke en nieuwe woorden

Je hoort en leest veel nieuwe woorden in de les.

Begrijp je ze niet allemaal?

Dat is normaal, je bent nog volop Nederlands aan het leren.

Deze fiche helpt je om de betekenis van nieuwe woorden te zoeken.

De fiche helpt je ook om structuur te brengen in al die nieuwe woorden.

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik lees/hoor tijdens de les een **nieuw woord** in het Nederlands.

Ik wil de betekenis van het nieuwe woord kennen.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Ik **raad** het woord.

- ✓ Staat er een **foto** die kan helpen om het woord te raden?

Bijvoorbeeld: een vulkaan is een opening in het oppervlak van een planeet waar gesmolten gesteente (magma), gas en brokstukken van vast gesteente (tefra) door naar buiten komen.

- ✓ Begrijp ik **delen van het woord**?

gesteente, opening

- ✓ Lijkt het woord op een woord dat ik **ken** in het Nederlands of in een andere taal?

vulkaan - *vulcano*, *volcan*, *vulcan*

03

Ik zoek **logica** in het woord.

- ✓ veel woorden met -er zijn personen
Bijvoorbeeld: *bakker* (= een persoon die brood bakt), *fietser* (= een persoon die fietst)
- ✓ on- betekent 'niet'
Bijvoorbeeld: *onbekend* (= niet bekend), *onsympathiek* (= niet sympathiek), *onveilig* (= niet veilig)
- ✓ -loos en -vrij betekenen 'zonder'
Bijvoorbeeld: *werkloos* (= zonder werk), *alcoholvrij* (= zonder alcohol)
- ✓ her- betekent 'opnieuw, nog een keer'
Bijvoorbeeld: *hergebruiken* (= opnieuw gebruiken), *herhalen* (= opnieuw zeggen, doen ...)
- ✓ ...

TIP

Helpt de zin of de tekst om de **betekenis te raden**?

Bijvoorbeeld: *sluit jouw jas met de rits*.

Je kan al raden dat de rits de sluiting is.

04

Ik **zoek** het woord **op**.

- ✓ In een **woordenboek**

- Alfabetisch: van A tot Z
- Ik zoek de basisvorm van het woord.
gewerkt → zoek 'werken' / *bedden* → zoek 'bed'
- Ik zoek het belangrijkste woord van een groep woorden.
in de wolken zijn → zoek 'wolk'
er hangt iets in de lucht → zoek 'lucht'
- Ik kies de juiste betekenis.
Wat past in de zin/context?
'een blad' betekent
→ papier
→ van de bomen
'een bank' betekent
→ een plaats waar je geld kan afhalen
→ een meubel waarop je kan zitten

- ✓ Op het **internet**

- Ik zoek foto's op www.google.be en ik klik op 'afbeeldingen'.
- Ik zoek de vertaling op translate.google.com en ik klik op 'vertalen'.
- Ik zoek de betekenis in een online woordenboek.
www.vandale.be
www.mijnwoordenboek.nl
www.wikipedia.be (interessant voor vaktermen)

- ✓ Met de **Google Translate-app**.

TIP

- ✓ Je kan verschillende talen downloaden zodat je de app ook offline kan gebruiken (= wanneer je geen internetverbinding hebt). Vraag hiervoor hulp aan je leerkracht.

- ✓ Zoek niet alle woorden van een tekst op.

Denk na:

- Is het een belangrijk woord?
- Kan je de tekst ook begrijpen zonder dat woord?

Ik **vraag** het woord.

- ✓ Ik begrijp ... niet.

- Kan je dat uitleggen/anders zeggen?
- Kan je een voorbeeld geven?
- Kan je dat voordoen/tonen/tekenen?
- Kan je dat vertalen?

- ✓ Ik **wijs** naar het voorwerp.

- Hoe heet dit?

- ✓ Ik **beschrijf** het woord.

- Je gebruikt het om ... Het is iets dat ...

- ✓ Ik **teken** het voorwerp.

- Hoe heet dit?

- ✓ Ik **beeld** het woord **uit** (= doe een actie).

- Bijvoorbeeld: ik wil duidelijk maken dat iets in mijn zak zit. Ik ben het woord 'zak' vergeten in het Nederlands. Ik beeld het uit.

- ✓ Ik maak een **geluid**.

- Bijvoorbeeld: ik heb een platte band met mijn fiets. Ik ben het woord 'platte band' vergeten in het Nederlands. Ik maak het geluid: 'De band van mijn fiets was pfffffft ...'.

- ✓ Ik zeg het woord in een **andere taal**.

- Hoe zeg je ... in het Nederlands?

IK DOE HET (= uitvoeren)

- ✓ Ik maak een **schrift of woordenlijst**.

Ik neem het schrift **altijd** mee naar de les. Ik schrijf alle nieuwe woorden hierin op.

- Voor elk lesonderwerp neem ik een **nieuwe pagina**.

Ik schrijf alle woorden van dit onderwerp op deze pagina.

Ik schrijf bovenaan een **titel**.

- Ik schrijf de betekenis op **OF** ik zoek een tekening **OF** een vertaling **OF** een synoniem (= een ander woord dat hetzelfde betekent).

- Ik werk in **kolommen**: links schrijf ik het nieuwe woord, rechts schrijf ik de betekenis/vertaling/ ...

trapezium	Een vierhoek waarvan minstens 2 tegenoverliggende zijden evenwijdig zijn.	
chronologisch	de volgorde in de tijd	cronologia

TIP

Woorden kan je **beter onthouden** door:

- een **tekening** of foto
- een **geluid, een geur, een smaak, een gevoel** dat je aan het woord linkt

- de link te leggen met jouw **eigen taal**

Bijvoorbeeld: bier → bira, lidwoorden die hetzelfde zijn in jouw moedertaal, dezelfde woordvolgorde in enkelvoudige zinnen (ik heb een boek → I have a book) ...

- een **schema** te maken van een tekst (fiche 7)
- **verbanden** te leggen met andere woorden die je al kent
geloven → ongelooflijk
respect → respecteren, respectvol, respectloos

- ✓ Ik maak **online** woordenlijsten.

- www.wrts.nl
- www.quizlet.com
- www.wozzol.nl
- ...

IK KIJK NA (= reflecteren)

Ik **vertel** het daarna tegen de leerkracht of een andere leerling in mijn **eigen woorden** om te controleren of ik het goed begrijp.

Bijvoorbeeld: ik ben niet zeker of ik het goed begrijp. Mag ik het even in mijn eigen woorden zeggen?

FICHE 4

Ik studeer moeilijke en nieuwe woorden

Je maakt lange woordenlijsten met allemaal nieuwe woorden. Maar hoe kan je die woorden nu best studeren?

Deze fiche geeft je tips over hoe je al die nieuwe en moeilijke woorden kan studeren.

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik heb lange woordenlijsten in mijn schrift gemaakt.
Ik wil die **woorden** nu **studeren**.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Ik neem mijn **schrift**/de woordenlijsten die ik gemaakt heb.

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

IK DOE HET (= uitvoeren)

03

Ik **studeer elke dag**.
Woorden veel herhalen is belangrijk om ze te onthouden!

✓ ik oefen extra op **spreken**:

- Ik verstop eerst de betekenis en de vertaling van het nieuwe woord. Ik lees het nieuwe woord luidop en zeg de betekenis ervan.
- Ik verstop daarna de nieuwe woorden. Ik lees de betekenis en zeg het woord.

✓ ik oefen extra op **schrijven**:

- Ik lees het nieuwe woord in stilte.
- Ik schrijf het woord 4 keer. Als ik het woord fout heb geschreven, dan verbeter ik het met een groene pen.
- Ik zeg het woord 4 keer luidop.
- Ik schrijf het woord nog 1 keer zonder te kijken.

TIP

Je kan woorden ook inoefenen door **online** woordenlijsten te maken:

- www.wrts.nl
- www.quizlet.com
- www.wozzol.nl
- ...

IK KIJK NA (= reflecteren)

04

Ik **herhaal woorden** die ik **altijd vergeet**.

✓ in mijn **schrift**:

- Ik **markeer** deze woorden.
- Ik schrijf deze woorden in een aparte woordenlijst. Zo heb ik een lijst met woorden die ik moeilijk kan onthouden.

✓ **online**

TIP

Sommige onlineprogramma's (zie p. 40) onthouden welke woorden je moeilijk vindt. Je kan die dan extra inoefenen.

Extra Nederlands oefenen:

- ✓ **thuis:** naar de radio luisteren, op tv naar Nederlandstalige programma's kijken, naar Nederlandstalige websites surfen (zie p. 70-71), de krant of een boek in het Nederlands lezen ...
- ✓ **in het dagelijkse leven:** in de winkel, op de bus/trein, met de burens, met vrienden ...
- ✓ **in de bibliotheek:** de Wablieftkrant, boeken voor anderstaligen, Nederlandstalige muziek of films ...
- ✓ **in de sportclub of jeugdbeweging**

TIP

*Ook een boek lezen in je **eigen taal** helpt je om sneller en beter een nieuwe taal te leren. Lees dus zeker ook boeken in je eigen taal!*

FICHE 5

Ik lees een tekst alleen

Laat je niet afschrikken door (lange) teksten in het Nederlands.

Je begrijpt al veel Nederlands en je kan zeker al veel teksten alleen lezen.

Deze fiche geeft je tips over hoe je een tekst goed kan begrijpen.

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik moet een **tekst lezen in het Nederlands**.

Voor welk vak moet ik de tekst lezen?

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Ik lees de **titel** en de **inleiding**.

03

Ik bekijk de **illustraties/afbeeldingen/foto's ...**, als die er zijn.

04

Ik stel mezelf de volgende vragen:

✓ Wat is het **onderwerp** van de tekst?

✓ **Wat weet ik al** over dit onderwerp?

05

Ik kijk naar de **structuur** van de tekst.

✓ Ik markeer de **titel** in het **geel**.

✓ Ik markeer de **tussentitels** in het **blauw**.

✓ Ik duid de **inleiding** en het **slot** aan door er een I en een S voor te schrijven.

✓ Ik markeer **belangrijke informatie** in het **groen**. (Wie? Wat? Waar? Waarmee? Wanneer? Waarom? Hoe?)

06

Wat is het **doel** van de opdracht?

✓ Moet ik de tekst **studeren**?

• **Hoe** moet ik de tekst studeren?
Enkel de grote lijnen (= belangrijkste informatie) of alle details?

• Ik maak een **schema** en/of een **samenvatting**.

✓ Moet ik **vragen oplossen** over de tekst?

• Ik zoek gericht naar antwoorden op de vragen.

• Ik kijk naar de woorden in de vraag en probeer deze woorden terug te vinden in de tekst.

» **Fiche 6:**
Ik maak een schema

» **Fiche 7:**
Ik maak een samenvatting

IK DOE HET (= uitvoeren)

07

Ik **lees** de tekst.

✓ Ik onderlijn de moeilijke woorden en ik probeer de woorden eerst zelf te begrijpen

» **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

✓ Wat doe ik als ik woorden niet begrijp?

• Ik gebruik mijn (online) woordenboek.

• Ik stel vragen aan de leerkracht.

• Ik gebruik het internet (bijvoorbeeld: ik zoek een afbeelding).

IK KIJK NA (= reflecteren)

08

Is mijn **voorspelling** over het onderwerp juist?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Hoe komt dit?

Kan ik dit volgende keer anders doen?

Wat leert de tekst mij?

Welke informatie is nieuw/interessant voor mij?

FICHE 6 Ik maak een schema

Leer nooit volledige teksten uit het hoofd, maar maak er bijvoorbeeld een schema van.

Je kan de leerstof daarna studeren met het schema.

Op die manier onthoud je alles veel beter!

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik moet een **tekst**/mijn **cursus** studeren.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Ik lees de tekst helemaal.

Ik **onderlijn** de woorden die ik **niet** begrijp.

Ik **zoek** deze woorden **op**.

Ik zet deze **woorden** samen met de **vertaling** ervan in een **schrift of woordenlijst**.

>> **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/nieuwe woorden

03

Ik bekijk de **structuur** van de tekst.

Ik **markeer** titels in een kleur. Ik geef de hoofdtitel en de tussentitels een verschillende kleur.

TIP Gebruik altijd dezelfde kleur.
Bijvoorbeeld:

- **geel** → titel
- **blauw** → tussentitel
- **groen** → belangrijke woorden in een zin/tekst
- **oranje** → belangrijke woorden in een instructie (notities) of woorden die ik altijd vergeet (woordenlijst)

Bijvoorbeeld:

1. **De planeten**
 - 1.1 **Mercurius**
 - 1.2 **Venus**

TIP

Hoe je precies structuur aanbrengt, is voor iedereen verschillend. Zorg ervoor dat je voor jezelf een fijne manier vindt (bijvoorbeeld: markeren in dezelfde kleur, in verschillende kleuren ...).

Doe dat voor al je vakken op dezelfde manier, zo maak je het jezelf gemakkelijk.

04

Ik lees **elke alinea**.

Ik **markeer** in elke alinea de belangrijkste informatie (= kernwoorden). Belangrijke informatie staat soms **vetgedrukt**.

TIP

Deze vragen kunnen je helpen om de **kernwoorden** te vinden:

- Welke woorden heb je nodig om dit stukje tekst zelf uit te leggen?
- Welke woorden zou je op een spiekbriefje schrijven als je over deze tekst een toets zou hebben?

Bijvoorbeeld:

1. **De planeten**

Een planeet is een **hemellichaam** dat om een **ster beweegt**. Planeten hebben genoeg massa om een ronde vorm te benaderen, maar te weinig massa om in hun binnenste tot kernfusie te leiden, zodat ze zelf **geen licht geven**. In het **zonnestelsel** bewegen **acht planeten** om de zon.

1.1 **Mercurius**

Mercurius is de **dichtst bij de zon** staande en tevens **kleinste** planeet in ons zonnestelsel. De planeet is vernoemd naar de **Romeinse god Mercurius** vanwege de snelle omloop om de zon.

1.2 **Venus**

Venus is **vanaf de zon** gezien de **tweede** planeet van ons zonnestelsel. De planeet is vernoemd naar **Venus**, de Romeinse godin van de liefde.

TIP

Markeer niet te veel woorden. Probeer alleen de belangrijkste informatie te markeren.

IK DOE HET (= uitvoeren)

05

Ik maak een **schema** van de tekst.

- ✓ Ik start altijd met het onderwerp (= meestal de titel).
- ✓ Ik voeg daarna de tussentitels toe (of ik bedenk zelf tussentitels als die er niet zijn)
- ✓ Ik schrijf alleen de belangrijkste informatie in het schema.
- ✓ Ik gebruik woorden, geen zinnen.
- ✓ Ik gebruik pijltjes (→), kleuren, symbolen, afbeeldingen ...

TIP

Het kan handig zijn om de **titel** van het **hoofdstuk** en/of de **pagina's** uit het werkboek te noteren op je schema. Zo is het achteraf makkelijker om te zien welk schema bij welk hoofdstuk hoort.

Voorbeeld 1 (schema):

* Hoofdstuk 2: De planeten

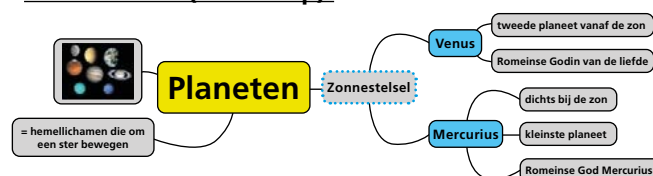
werkboek p. 25-40

De **planeten** → hemellichamen die om een ster bewegen

Zonnestelsel:

- 1 **Mercurius**
 - dichtst bij de zon
 - kleinste planeet
 - Romeinse God Mercurius
- 2 **Venus**
 - tweede planeet vanaf de zon
 - Romeinse Godin van de liefde

Voorbeeld 2 (mindmap):

Voorbeelden van **websites** waar je mindmaps **online** kan maken:

- www.mindmup.com
- www.mindmapmaker.nl
- ...

TIP

Zoek zelf naar de manier die voor jou het beste werkt!

IK KIJK NA (= reflecteren)

06

Begrijp ik alle woorden in het schema?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Ik zoek de woorden (nog eens) op in het woordenboek (of Google Translate).

Ik toon mijn schema aan de **leerkracht**.

Ik vraag aan de leerkracht:

- ✓ Is de **informatie** in het schema **juist**?
- ✓ Staat **alle belangrijke informatie** in het schema?

TIP

- Een schema maak je om een tekst te **kunnen studeren**. Wanneer je later het schema studeert, lees dan zeker de tekst eerst nog eens opnieuw!
- **Bewaar** jouw schema's goed, zodat je ze tijdens de examens opnieuw kan gebruiken!
- Gebruik eventueel **per vak een schriftje** om schema's in te maken. Zo staan alle schema's per vak bij elkaar.

!

Een schema studeren:

- ✓ **Maak een oefentoets voor jezelf:**
 - Bedenk zelf vragen over jouw schema.
 - Schrijf deze vragen op.
 - Geef een antwoord op elke vraag.
 - Gebruik het schema om jouw antwoorden te verbeteren in een andere kleur.
- ✓ **Maak een (woorden)lijst met belangrijke woorden en schrijf de betekenis van de begrippen erachter.**

FICHE 7

Ik maak een samenvatting

Leer nooit volledige teksten uit het hoofd, maar maak er bijvoorbeeld een samenvatting van.

Je kan de leerstof daarna studeren met de samenvatting.

Op die manier onthoud je alles veel beter!

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik moet een **tekst**/mijn **cursus** studeren.

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

02

Ik **lees** de tekst helemaal.

Ik **onderlijn** de **woorden** die ik **niet begrijp**.

Ik **zoek** deze woorden **op**.

Ik zet deze **woorden** samen met de **vertaling** ervan in een **schrift** of **woordenlijst**.

>> **Fiche 3:**
Ik begrijp moeilijke/
nieuwe
woorden

03

Ik bekijk de **structuur** van de tekst.

Ik **markeer** titels in een kleur. Ik geef de hoofdtitel en de tussentitels een verschillende kleur.

TIP

Gebruik altijd dezelfde kleur.

Bijvoorbeeld:

- **geel** → titel
- **blauw** → tussentitel
- **groen** → belangrijke woorden in een zin/tekst
- **oranje** → belangrijke woorden in een instructie (notities) of woorden die ik altijd vergeet (woordenlijst)

Bijvoorbeeld:

1. **De planeten**
 - 1.1 **Mercurius**
 - 1.2 **Venus**

04

Ik lees **elke alinea**.

Ik **markeer** in elke alinea de belangrijkste informatie (= kernwoorden). Belangrijke informatie staat soms **vetgedrukt**.

TIP

Deze vragen kunnen je helpen om de **kernwoorden** te vinden:

- Welke woorden heb je nodig om dit stukje tekst zelf uit te leggen?
- Welke woorden zou je op een spiekbriefje schrijven als je over deze tekst een toets zou hebben?

TIP

Markeer niet te veel woorden. Probeer alleen de belangrijkste informatie te markeren.

Bijvoorbeeld:

1. **De planeten**

Een planeet is een **hemellichaam** dat om een **ster beweegt**. Planeten hebben genoeg massa om een ronde vorm te benaderen, maar te weinig massa om in hun binnenste tot kernfusie te leiden, zodat ze zelf **geen licht geven**. In het **zonnestelsel** bewegen **acht planeten** om de zon.

- 1.1 **Mercurius**

Mercurius is de **dichtst bij de zon** staande en tevens **kleinste** planeet in ons zonnestelsel. De planeet is vernoemd naar de **Romeinse god Mercurius** vanwege de snelle omloop om de zon.

- 1.2 **Venus**

Venus is **vanaf de zon** gezien de **tweede planeet** van ons zonnestelsel. De planeet is vernoemd naar **Venus, de Romeinse godin van de liefde**.

IK DOE HET (= uitvoeren)

05

Ik maak een **samenvatting** van de **tekst**.

- ik start met het **onderwerp** (= meestal de titel)
- ik voeg daarna de **tussentitels** toe (of ik bedenk zelf tussentitels als die er niet zijn)
- ik schrijf alleen de **belangrijkste informatie** in de samenvatting (in mijn eigen woorden)

Let op: een samenvatting is **korter** dan de tekst!

- ✓ Deze vragen kunnen je helpen bij het maken van een samenvatting:

- wie?
- wat?
- waar?
- waarmee?
- wanneer?
- waarom?
- hoe?

Bijvoorbeeld:

Planeten zijn hemellichamen die om een ster bewegen. Ze geven zelf geen licht. In het zonnestelsel bewegen 8 planeten om de zon.

Mercurius staat het dichtst bij de zon en is de kleinste planeet in ons zonnestelsel. De naam komt van de Romeinse God Mercurius.

Venus staat het 2de dichtst bij de zon. De naam komt van Venus, de Romeinse God van de liefde.

TIP Ook in je samenvatting kan je de belangrijkste woorden markeren. Dat kan je helpen bij het studeren.

IK KIJK NA (= reflecteren)

06

Begrijp ik alle woorden in de samenvatting?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Ik zoek de woorden (nog eens) op in het woordenboek (of Google Translate).

Ik toon mijn samenvatting aan de **leerkracht**.

Ik vraag aan de leerkracht:

✓ Is de **informatie** in de samenvatting juist?

✓ Staat **alle belangrijke informatie** in de samenvatting?

- TIP** • Een samenvatting maak je om een tekst beter te **kunnen studeren**. Wanneer je later de samenvatting studeert, lees dan zeker de tekst nog eens opnieuw!
- **Bewaar** jouw samenvattingen goed, zodat je ze tijdens de examens opnieuw kan gebruiken!
- Gebruik eventueel **per vak een schriftje** om samenvattingen in te maken. Zo staan alle samenvattingen per vak bij elkaar.

Een samenvatting studeren:

- ✓ Maak een oefentoets voor jezelf:
 - Bedenk zelf vragen over jouw samenvatting.
 - Schrijf deze vragen op.
 - Geef een antwoord op elke vraag.
 - Gebruik de samenvatting om jouw antwoorden te verbeteren in een andere kleur.
- ✓ Maak een (woorden)lijst met belangrijke woorden en schrijf de betekenis van de begrippen erachter.

FICHE 8

Ik maak een studieplanning

*Moet je heel veel studeren en taken maken?
Weet je niet wanneer je dat allemaal moet doen?*

Een studieplanning maken kan je daarbij helpen.

*Een studieplanning geeft je structuur en een
overzicht, daarmee krijg je rust in je hoofd.*

Een studieplanning kan je ook motivatie geven.

WAT MOET IK DOEN (= oriënteren)?

01

Ik maak een lijst van **alle taken**.

✓ Alle taken voor **school**:

- studeren voor een toets
- een taak maken
- foto's zoeken
- een presentatie voorbereiden
- oefeningen afwerken
- ...

Die taken vind ik in mijn (digitale) schoolagenda
(of planningsagenda).

✓ Alle activiteiten **buiten de school**:

- sporten
- (verjaardags)feestje
- tijd met de familie
- eten
- rusten, slapen
- ...

Die activiteiten vind ik in mijn persoonlijke
agenda (bijvoorbeeld: op de smartphone).

02

Ik bekijk elke taak op de lijst.

Weet ik wat ik precies moet doen, kennen
en/of kunnen?

Ja? → Goed zo!

Nee? → Ik vraag uitleg aan de leerkracht
(of een andere leerling).

03

Ik verdeel grote taken in kleinere taken.

Bijvoorbeeld:

Niet → 'studeren toets Nederlands'

Wel → 'studeren Nederlands - hoofdstuk 1',
'studeren Nederlands - hoofdstuk 2', ...

HOE GA IK HET DOEN (= voorbereiden)?

04

Ik schrijf bij elke taak of het moeilijk (- -),
een beetje moeilijk (-), gemakkelijk (+) of
heel gemakkelijk (++) is.

05

Ik schrijf bij elke taak hoeveel tijd ik
nodig heb.

TIP

*In het begin is het moeilijk om te zeggen
hoeveel tijd je nodig hebt om een taak te
maken.*

*Als je merkt dat je te weinig of te veel tijd
had voor een taak, dan schrijf je dat op
jouw planning.*

*Zo onthoud je dat je de volgende keer
meer of minder tijd moet voorzien.*

06

Ik noteer bij elke taak wanneer ze klaar
moet zijn (= deadline).

IK DOE HET (= uitvoeren)

07

Ik maak een studieplanning.

✓ Wat is een studieplanning?

Een studieplanning is een overzicht waarin je per week en per dag kan zien welke taken je moet maken/doen.

✓ Wat schrijf je in een studieplanning?

Ik schrijf al mijn activiteiten in de studieplanning en ik geef elke activiteit een andere kleur.

Bij taken en grote opdrachten noteer ik de deadline (= wanneer het klaar moet zijn) en de manier van indienen (bijv. uploadzone).

Bijvoorbeeld:

- De momenten dat ik op school ben (school).
- De activiteiten die ik buiten de school doe (bijvoorbeeld: eten en rusten).
- De taken voor school (bijvoorbeeld: oefeningen Nederlands).
- Toetsen en examens (bijvoorbeeld: studeren toets Aardrijkskunde).

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
9 - 16 u. school	9 - 16 u. school	9 - 16 u. school	9 - 16 u. school	9 - 16 u. school
17 - 18 u. taak Wiskunde deadline 14/05, afgeven in de klas	17 - 18 u. sporten	17 - 18 u. oefeningen Nederlands deadline 16/05	17 - 18.15 u. studeren hoofdstuk 1 toets Aardrijks- kunde	17 - 18 u. studeren hoofdstuk 2 toets Aardrijks- kunde
18 - 19 u. eten en rusten	18 - 19 u. eten en rusten	18 - 19 u. eten en rusten	18 - 19 u. eten	18 - 19 u. eten en rusten
19 - 20 u. boek lezen Engels deadline 30/05	19 - 20 u. boek lezen Engels deadline 30/05	19 - 20 u. oefeningen Nederlands deadline 16/05		19 - 20.30 u. oefeningen Wiskunde deadline 20/05, via uploadzone
20 - 20.15 u. pauze	20 - 20.15 u. pauze	20 - 20.15 u. pauze	18.45 u. - 22 u. sporten	
20.15 u. - 21.30 u. schema maken Geschiedenis hoofdstuk 1	20.15 u. - 21.30 u. samenvat- ting maken Geschiedenis hoofdstuk 2	20.15 u. - 21.30 u. taak Engels deadline 17/05, via Smartschool- bericht		21 - 23 u. afspreken met vrienden

✓ Waar maak je een studieplanning?

- in je schoolagenda, planningsagenda of persoonlijke agenda (bijvoorbeeld: op je smartphone)
- op een blad papier
- op de computer

TIP

- Neem **genoeg rust en tijd voor jezelf**.
 - Doe tijdens je pauze iets anders zodat je hersenen kunnen rusten (bijvoorbeeld: bewegen, kleuren, kort slapen ...)
 - Een avond niks doen is helemaal niet erg, als je je werk goed gepland hebt.
- Zorg dat je **genoeg tijd** voorziet voor een taak. Voor de taken met een - - (moeilijk) moet je extra tijd voorzien. Het is beter om te veel tijd in te plannen voor taken, dan te weinig tijd. Zo ben je steeds op tijd klaar!
- Zet je smartphone af (of leg hem weg).
- Sla geen pauzes over.
- Slaap genoeg tijdens de nacht. Zo kan je beter onthouden wat je studeert.

08

Ben ik klaar met een taak?

- Ik **doorstreep** de taak in de studieplanning.
- Goed gedaan! Beloon jezelf! (bijvoorbeeld: je mag een aflevering van je favoriete serie kijken als je een hoofdstuk hebt gestudeerd).

IK KIJK NA (= reflecteren)

09

Ik evalueer mijn studieplanning na enkele weken.

- ✓ Welke taken gaan gemakkelijk? Welke taken gaan moeilijk?

TIP

Plan de taken die moeilijk gaan opnieuw in in je studieplanning.

- ✓ Wanneer volg ik mijn studieplanning niet? Hoe komt dit? Hoe kan ik ervoor zorgen dat dit niet meer gebeurt?
- ✓ Plan ik ook genoeg tijd voor mezelf in (sporten, rusten, lezen ...)?
- ✓ Hoe kan ik mijn studieplanning volgende keer verbeteren?

Verander dit in jouw volgende planning. Op die manier zullen jouw plannings elke keer beter worden.

Wanneer je met je vrienden praat,
staat je mond niet stil.
Maar wanneer je op school een
schrijf- of spreekopdracht krijgt, weet
je plots niet meer wat te zeggen ...
De leerkracht verwacht dat je een
mooi verhaal brengt, maar hoe begin
je eraan?

In dit deel hebben we een aantal
mogelijke opdrachten voor jou op een
rijtje gezet. Welke soort tekst moet
je schrijven? Welke zinnen kan je
daarvoor gebruiken?

In elk spreek- of schrijfkader tonen we
je ook een uitgewerkt voorbeeld om
alles nog wat duidelijker te maken.

Belangrijk om te weten: sommige
schrijf- en spreekkaders zijn misschien
nog te moeilijk. Dat is geen probleem.
Gebruik enkel de schrijf- en spreek-
kaders die je begrijpt.

Nog even en je kan meteen een
presentatie geven of een heel
boek schrijven!

3

Schrijf- en spreekkaders

KADER 1 Beschrijven

WAT IS BESCHRIJVEN?

Definitie¹:

*Iets vertellen of schrijven over een persoon of een gebeurtenis
[Iemand beschrijft iemand of iets]*

Synoniemen: omschrijven, weergeven, uiteenzetten

- > Je kan een persoon, een ding, een begrip beschrijven (schrijf- en spreekkader 1.1)
- > Je kan gelijkenissen beschrijven (schrijf- en spreekkader 1.2)
- > Je kan verschillen beschrijven (schrijf- en spreekkader 1.3)

1.1 EEN PERSOON, EEN DING, EEN BEGRIP BESCHRIJVEN

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld Beschrijf het beroep van je vader.
Een ... is een ...	Een beroep is het werk dat je doet.
Een kenmerk van ... is ...	Een kenmerk van een beroep is dat je een loon krijgt.
Dat betekent dat ...	Dat betekent dat je er geld mee verdient.
Een ander belangrijk kenmerk is ...	Een ander belangrijk kenmerk is dat je vaak collega's hebt.
(Ook) typisch voor een ... is ...	Het beroep van mijn vader is postbode. (Ook) typisch voor een postbode is dat hij of zij brieven in de brievenbus steekt. Een postbode moet vaak vroeg opstaan.
Een ... is geen ...	Een postbode is geen politieagent.

¹ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.81.

1.2 GELIJKENISSEN (= OVEREENKOMSTEN) BESCHRIJVEN

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld Beschrijf de gelijkenissen tussen Nederlands en Engels.
Hoewel ... en ... verschillend zijn, lijken ze op sommige punten heel erg op elkaar.	Hoewel Nederlands en Engels verschillend zijn, lijken ze op sommige punten heel erg op elkaar.
Ze hebben bijvoorbeeld allebei ...	Ze hebben bijvoorbeeld allebei klinkers en medeklinkers.
Een andere overeenkomst is dat ...	Een andere overeenkomst is dat het allebei talen zijn.
De ... is dezelfde als ...	
Ze lijken ook op elkaar omdat ...	Ze lijken ook op elkaar, omdat ze hetzelfde alfabet hebben.
Ten slotte zijn ze allebei ...	

1.3 VERSCHILLEN BESCHRIJVEN

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld Beschrijf de verschillen tussen Nederlands en Engels.
Hoewel ... en ... allebei ... zijn, zijn er ook een heleboel verschillen.	Hoewel Nederlands en Engels allebei talen zijn, zijn er ook een heleboel verschillen.
De ... is ..., terwijl de ...	Engels spreken ze op veel plaatsen in de wereld, terwijl Nederlands niet veel gesproken wordt.
Ze zijn ook anders omdat ...	
Een ander punt waarop ze verschillen is ...	Een ander punt waarop ze verschillen is de uitspraak.
Ten slotte ...	

KADER 2

Een mening geven

WAT IS EEN MENING?

Definitie²:

- Het idee dat je hebt over iemand of iets
 - Wat je vindt van iemand of iets (= de opvatting, de opinie)
- > Je kan voor **je mening uitkomen** = eerlijk zeggen wat je vindt

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Wat vind je van de hoeveelheid vakantie in België? Wat is jouw mening ?
Ik wil mijn mening geven over ...	Ik wil mijn mening geven over de hoeveelheid vakantie die wij hebben op school in België.
Ik vind dat ...	Ik vind dat de zomervakantie korter mag zijn.
Ik heb een aantal argumenten om mijn mening te ondersteunen.	Ik heb een aantal argumenten om mijn mening te ondersteunen.
Ten eerste is het namelijk zo dat ...	Ten eerste is het namelijk zo dat ik mijn vrienden op school sneller terug kan zien.
Ook ...	Ook vergeet ik minder snel het Nederlands dat ik geleerd heb in OKAN.
Een ander argument is ...	Een ander argument is dat ik in de vakantie niet altijd goed weet wat ik moet doen.
Bovendien...	Bovendien hebben mijn ouders niet zoveel vakantie.
Om al die redenen ben ik dus van mening dat...	Om al die redenen ben ik dus van mening dat de zomervakantie korter mag zijn.

² Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.395.

³ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.50.

⁴ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.50.

KADER 3

Een argumentatie met pro's en contra's geven

WAT IS EEN ARGUMENT?

Definitie³: Een reden waarmee je een conclusie (= een besluit) voorbereidt

WAT IS EEN ARGUMENTATIE?

Definitie⁴:

- De redenen die tot een conclusie moeten leiden
- Je kan hiervoor verschillende **feiten** opsommen (= dingen waarvan je zeker bent dat ze zo zijn), en/of je kan (daarna) je **mening** geven (schrijf- en spreekkader 2)

Pro's = voordelen, positieve elementen

Contra's = nadelen, negatieve elementen

Voorstanders = mensen die het eens zijn, die akkoord gaan

Tegenstanders = mensen die het oneens zijn, die niet akkoord gaan

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Wat vind je van de regels over het gsm-gebruik op school? Onderbouw je mening met verschillende argumenten .
Over ... zijn de meningen verdeeld.	Over het gsm-gebruik op school zijn de meningen verdeeld.
Mensen die het daarmee eens zijn, zoals ..., beweren dat ...	Mensen die het daarmee eens zijn, zoals de leerlingen, beweren dat het fijn is om met vrienden berichten te sturen tijdens de pauze.
Ze gebruiken als argument dat...	Ze gebruiken als argument dat de gsm soms ook goed in de klas gebruikt kan worden.
Het is een feit dat...	Het is een feit dat de gsm soms goed gebruikt kan worden in de lessen, bijvoorbeeld voor Google Translate.
Tenslotte vinden ze dat...	Ten slotte vinden ze dat ze ook de gsm moeten kunnen gebruiken in de gang.
Er zijn ook tegenstanders. Zij vinden dat ...	Er zijn ook tegenstanders. Zij vinden dat een gsm ervoor zorgt dat mensen minder met elkaar praten.
Ze hebben sterke argumenten voor hun mening, namelijk ...	Ze hebben sterke argumenten voor hun mening, namelijk dat leerlingen op een school moeten leren hoe ze met anderen moeten omgaan.
Een ander tegenargument is dat ...	Een ander tegenargument is dat het soms geld kost voor de leerlingen om de gsm te gebruiken.
Bovendien ...	Bovendien kunnen ze met hun gsm ook spieken tijdens toetsen.
Als je alle argumenten op een rijtje zet, vind ik dat ..., omdat ...	Als je alle argumenten op een rijtje zet, vind ik dat leerlingen die een gsm gebruiken, ook sociaal contact met elkaar hebben, omdat het een nieuwe manier van praten is.
	Het is daarom mijn persoonlijke mening dat een gsm op school tijdens de pauzes gebruikt moet kunnen worden, en tijdens de les enkel wanneer dit geen probleem is voor de leerkracht.

KADER 4

Iets vergelijken

WAT IS VERGELIJKEN?

Definitie⁵:

Bepalen wat verschilt en wat hetzelfde is
[Iemand vergelijkt mensen of dingen (met elkaar)]

Synoniemen: omschrijven, weergeven, uiteenzetten

- > Je beschrijft eerst **gelijkenissen** (schrijf- en spreekkader 1.2)
- > Daarna beschrijf je **verschillen** (schrijf- en spreekkader 1.3)
- > Je kan daarna eventueel je **mening** geven (schrijf- en spreekkader 2), gebaseerd op enkele argumenten (schrijf- en spreekkader 3)

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Vergelijk de sporten voetbal en basketbal. Welk van de twee vind je de leukste sport? Geef je mening.
Zie schrijf- en spreekkader 1.2 (gelijkenissen)	De sporten voetbal en basketbal lijken op sommige punten heel erg op elkaar. Het zijn bijvoorbeeld allebei balsporten: je hebt een bal nodig om de wedstrijd te kunnen spelen. Een andere overeenkomst is dat je de sport in een team speelt. Ten slotte is er bij elke wedstrijd een scheidsrechter aanwezig.
Zie schrijf- en spreekkader 1.3 (verschillen)	Toch zijn er ook een heleboel verschillen. Bij basketbal moet je de bal met de hand aanraken, bij voetbal mag dat niet. Ze zijn ook anders omdat een voetbalveld vaak buiten is, terwijl een basketbalveld meestal binnen is. Een voetbalveld buiten is bovendien veel groter dan een basketbalveld binnen. Ten slotte duurt een voetbalwedstrijd 90 minuten, terwijl een basketbalwedstrijd 40 minuten duurt.
Zie schrijf- en spreekkader 2 (een mening geven)	Ik vind basketbal de leukste sport, want ik speel niet graag buiten in de winter. Dan is het namelijk te koud om te sporten.

⁵ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.702-703.

KADER 5

Een essay schrijven

WAT IS EEN ESSAY?

Definitie⁶:

Een korte tekst waarin iemand zijn persoonlijke gedachten opschrijft over een bepaald onderwerp

- > Je geeft **informatie** over een specifiek **onderwerp**.
- > Je kan hierin **argumenten** (schrijf- en spreekkader 3) en je eigen **mening** (schrijf- en spreekkader 2) geven.

Wat moet je eerst doen om een essay te kunnen schrijven?

- > Informatie opzoeken over een specifiek onderwerp
- > De informatie samenvatten en ordenen

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Schrijf een essay over de bordercollie.
Over het onderwerp ... wist ik al dat ...	Over het onderwerp bordercollies wist ik al dat het honden zijn. Er zijn verschillende soorten honden, de bordercollie is er één van.
Ik heb nu geleerd dat ...	Ik heb nu geleerd dat de bordercollie lange haren heeft.
Ook heb ik geleerd dat ...	Ook heb ik geleerd dat ze oorspronkelijk uit een gebied tussen Engeland en Schotland komen.
Iets anders wat ik te weten ben gekomen, is dat ...	Iets anders dat ik te weten ben gekomen, is dat die honden heel slim zijn.
Tot slot heb ik geleerd dat ...	
Zie schrijf- en spreekkader 2 (mening geven)	Mijn persoonlijke mening is dat het mooie honden zijn, want ik hou van honden met lange haren.

⁶ Kernerman Dictionaries. (2014). Kernerman Nederlands Leerderswoordenboek. Geraadpleegd op 01-08-2019, via <https://www.woorden.org>

KADER 6

Een bewijs geven

WAT IS EEN BEWIJS?

Definitie⁷:

Iets waaruit blijkt dat iets waar / juist is
[Bijvoorbeeld: de politie bewijst dat de man schuldig is]

WAT IS BEWIJZEN?

Definitie⁸:

Duidelijk maken waarom iets zo is (= aantonen).
Hiervoor gebruik je meestal **feiten** (zie schrijf- en spreekkader 3)
[Bijvoorbeeld: ik kan bewijzen dat ik gestudeerd heb, stel me maar een vraag]

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
Ik wil aantonen dat ...	Toon aan waarom Frankrijk een grote kans maakt om het EK te winnen.
Mijn beginpunt is ...	Ik wil aantonen dat Frankrijk een grote kans maakt om het EK te winnen.
Daaruit kan ik afleiden dat ...	Mijn beginpunt is dat Frankrijk vier jaar geleden de finale speelde. Twee jaar geleden werden ze zelfs wereldkampioen. De Franse ploeg bestaat grotendeels nog altijd uit dezelfde voetbalspelers.
Daarom ...	Daaruit kan ik afleiden dat Frankrijk helemaal klaar is om veel goals te maken.
Dit laat dus zien dat ...	Dat laat dus zien dat Frankrijk een grote kans maakt om het EK te winnen.

⁷ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.90.
⁸ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.90.

KADER 7

Een werkwijze aantonen

WAT IS EEN WERKWIJZE?

Definitie⁹:

De manier waarop je werkt = de methode

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Leg uit hoe je een pizza maakt.
Ik wil uitleggen hoe ...	Ik wil uitleggen hoe je een pizza maakt.
Om een ... te ... heb je ... nodig.	Om een pizza te maken heb je verschillende ingrediënten nodig.
Eerst ...	Eerst maak je de tomatensaus.
Vervolgens ...	Vervolgens neem je het pizzadeeg uit de verpakking en rol je het uit.
Daarna ...	Daarna smeer je de tomatensaus over het deeg uit.
Ten slotte ...	Ten slotte leg je groenten, vlees of vis op de saus en strooi je er kaas over. Je pizza kan nu in de oven.

⁹ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.771.

KADER 8

Een tijdsvolgorde uitleggen

WAT IS EEN TIJDSVOLGORDE?

Definitie¹⁰:

De orde waarin dingen op elkaar volgen in de tijd

- > Als je een **tijdsvolgorde** moet uitleggen, vertel je wat er gebeurd is in **chronologische volgorde**: wat gebeurde eerst, wat daarna ...?

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Leg uit hoe je van Aarschot tot aan de zee kan geraken.
Ik wil uitleggen hoe ...	Ik wil uitleggen hoe je de trein neemt van Aarschot naar de zee.
Eerst ...	Eerst ga je naar het station in Aarschot.
Vervolgens ...	Vervolgens neem je de trein richting Brussel om 8 u 41.
Daarna ...	Daarna stap je af in Brussel-Centraal om 9 u 17.
Ten slotte ...	Ten slotte neem je de trein naar Oostende om 9 u 36.

¹⁰ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.738.

KADER 9

Een oorzakelijk verband uitleggen

WAT IS EEN OORZAKELIJK VERBAND?

Definities:

De **oorzaak** = de reden waarom iets gebeurt ¹¹

[Bijvoorbeeld: de oorzaak van zijn vermoeidheid is dat hij te hard werkt]

Het **verband** = de relatie tussen mensen of dingen ¹²

[Bijvoorbeeld: de politie zag geen verband tussen de twee misdaden]

Het **gevolg** = iets wat logisch na iets anders gebeurt ¹³

Eerst heb je de oorzaak, daarna het gevolg.

[Bijvoorbeeld: als je lang buiten in de kou loopt, is het gevolg dat je ziek wordt]

Verklaren

Duidelijk maken = uitleggen ¹⁴

De oorzaken van iets uitleggen

- > Als je een **oorzakelijk verband** moet uitleggen, vertel je **waarom** iets gebeurt.

Schrijf- en spreekkader	Voorbeeld
	Leg uit/verklaar waarom je geen konijn eet.
Ik wil uitleggen hoe het komt dat (hoe het kan dat) ...	Ik wil uitleggen hoe het komt dat ik geen konijn eet.
Het begint met ...	Het begint met het huisdier dat ik had toen ik klein was: een konijn.
Daardoor ...	Daardoor vond ik het dier heel lief en wilde ik het knuffelen.
Vervolgens ...	Vervolgens was ik verdrietig als het ziek was of pijn had.
Daarna ...	Daarna heb ik beslist dat ik nooit konijnen pijn wou doen.
Uiteindelijk ...	Uiteindelijk wilde ik ze ook niet eten.
Het gevolg is dat ...	Het gevolg is dat ik nooit konijn eet.

¹¹ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.459.

¹² Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.697.

¹³ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.235.

¹⁴ Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)(2017), p.706.

*We leven in een digitale wereld,
al moeten we jou dat ongetwijfeld niet
meer vertellen ...
In dit deel van de gids kan je websites
terugvinden waarmee je zelf je
Nederlands kan oefenen.*

*Een belangrijke tip: probeer niet de hele
website over te typen, maar gebruik de
zoekterm op het internet.*

4

***Websites om zelf
Nederlands
te oefenen***

WEBSITES

Wablieft krant

> <http://www.wablieft.be/nl/krant>

Je kan de Wablieft-krant lezen. Dat is een krant in eenvoudig Nederlands. Je kan in het archief ook zoeken naar artikels.

Wai-not

> <http://www.wai-not.be>

Als bezoeker kan je:

- Het nieuws lezen en laten voorlezen.
- Naar muziek luisteren.
- Spelletjes spelen om je Nederlands te oefenen.
- Knutselen.
- Koken.

Nedbox

> <http://www.nedbox.be>

Je kan hier filmpjes bekijken en krantenartikels lezen. Je kan oefeningen maken bij de filmpjes/krantenartikels.

Nedbox Alfa

> <http://www.nedbox.be/alfa>

Je kan hier filmpjes bekijken en krantenartikels lezen. Je kan hierover oefeningen maken op je eigen tempo en niveau.

Karrewiet

> <https://www.ketnet.be/kijken/karrewiet>

Je kan eenvoudige nieuwsfragmenten bekijken. Elke dag kan je een nieuwe aflevering bekijken.

Open school oefeningen

> <http://www.openschool.be/html/subpaginas/oefeningen.html>

- oefeningen NT2
- oefeningen wiskunde
- oefeningen om te leren werken met een computer
- oefeningen om je rijbewijs te oefenen

Buitenschools weebly oefenen

> <http://buitenschoolsoefenen.weebly.com>

Je vindt hier veel andere websites om Nederlands te oefenen (grammatica, woordenschat, lezen, schrijven ...).

Netvibes taalpunt

> <http://www.netvibes.com/taalpuntnederlands#Startpagina>

Je vindt hier veel andere websites om Nederlands te oefenen.

Sites google brusselleer OLC

> <https://sites.google.com/brusselleer.be/olc/nt2>

Je vindt hier veel andere websites om Nederlands te oefenen.

2bdutch

> <http://www.2bdutch.nl/videos>

Je kan video's bekijken in het Nederlands met ondertitels in een andere taal.

Ver-taal

> <http://nl.ver-taal.com/>

- filmpjes
- luisteroefeningen
- woordenschat
- grammatica

Kevin Vermassen NT2

> <http://kevinvermassen.be/nt2/>

Je vindt hier veel oefeningen NT2 rond verschillende thema's.

Oefen hier je Nederlands picto

> <http://www.oefenhierjenederlands.be/leren/download-boekjes.htm>

Je kan hier gratis pictogrammenwoordenboekjes downloaden.

Cambiumned grammatica

> <http://www.cambiumned.nl/theorie/grammatica/>

Hier vind je uitleg over grammaticaregels en grammaticaoefeningen.

Acapela-group

> <http://www.acapela-group.com/>

- Wil je weten hoe je een woord uitspreekt?*
- Ga dan naar deze website.
 - Zet de taal op Nederlands ("Dutch Belgium").
 - Kies voor de stem van Jeroen, Zoë of Sofie.
 - Typ de woorden of de zin die je wil horen.
 - Klik dan op "Listen!".

Uitsprekend

> <https://uitsprekend.webleren.be/node/1>

Je kan met deze app oefenen op de juiste uitspraak van klinkers en tweeklanken.

*Ik kan, jij kunt, wij kunnen.
Is het geoefend of geoefent?*

*Grammatica is voor een ex-OKAN-leerling
vaak het moeilijkste stukje. Waar je in je
moedertaal aanvoelt of iets gek klinkt,
moet je bij een tweede taal vaak vertrouwen
hebben in 1001 verschillende regels.*

*In **Deel 5: Eerste hulp bij grammatica**
geven we je een kort overzicht van de
meest belangrijke grammaticaregels in
het Nederlands. Je zinnen zullen nog nooit
zo mooi geweest zijn! Of is het gezijn weest?
Of geweest? ...*

5

Eerste hulp bij grammatica

DEEL 1: woordsoorten

1. Het lidwoord	76
de, het, een	
2. Het zelfstandig naamwoord (substantief)	77
meisje, boekentas, gsm	
3. Het meervoud	78
het meisje → de meisjes	
4. Het verkleinwoord	79
de auto → het autootje	
5. Het bijvoeglijk naamwoord (adjectief)	80
groot, mooi, sterk	
6. De trappen van vergelijking	81
mooi, mooier, mooist	
7. Het persoonlijk voornaamwoord	82
ik, jij, wij, zij	
8. Het bezittelijk voornaamwoord	84
mijn, uw, haar, hun	
9. Het aanwijzend voornaamwoord	85
deze, die, dit, dat	
10. Werkwoorden	86
hebben, kijken, schrijven	
10.1 De onvoltooid tegenwoordige tijd (OTT) = NU	86
ik werk	
10.2 De voltooid tegenwoordige tijd (VTT) = VROEGER	87
ik heb gewerkt	
10.3 De onvoltooid verleden tijd (de OVT) = VROEGER	88
ik werkte	
10.4 De toekomstige tijd = TOEKOMST/LATER	89
ik zal werken	
ik ga werken	
volgende week werk ik	
10.5 Scheidbare werkwoorden	89
ik <u>steek</u> mijn vinger <u>op</u>	
Bijlage:	
lijst van onregelmatige werkwoorden - verleden tijd (OVT en VTT)	90

1 HET LIDWOORD

VOORBEELD

De bank staat naast **het** raam.

WAT?

Het lidwoord staat **voor** het zelfstandig naamwoord.

REGEL

EEN → onbepaald lidwoord
(ALLEEN ENKELVOUD,
geen meervoud)

Je weet NIET over welke persoon,
over welk dier of over welk
voorwerp het gaat.

Bijvoorbeeld:
Er staat **een** fiets op straat.

DE/HET → bepaald lidwoord
(enkeltvoud: de of het,
MEERVOUD ALTIJD DE)

Je weet over welke persoon,
over welk dier of over welk
voorwerp het gaat. Je moet
het lidwoord opzoeken in het
woordenboek.

Bijvoorbeeld:
Het boek ligt op tafel.
De hond is heel lief.
De meisjes staan op
de speelplaats.

2 HET ZELFSTANDIG NAAMWOORD

VOORBEELD

De **hond** is heel lief.

Ik ga met de **auto**.

De **man** leest een **boek**.

WAT?

1. Je **benoemt mensen, dieren en dingen** met een zelfstandig naamwoord.

2. Je kan een **lidwoord** zetten voor een zelfstandig naamwoord.

3. Een zelfstandig naamwoord heeft meestal **een enkelvoud en meervoud**.

4. Van zelfstandige naamwoorden kan je meestal een **verkleinwoord** maken.

» **Woordsoort 1:**
Het lidwoord

» **Woordsoort 3:**
Het meervoud

» **Woordsoort 4:**
Het verkleinwoord

3 HET MEERVOUD

WAT?

Je moet het zelfstandig naamwoord aanpassen als je er **meer dan 1** benoemt.

REGEL

Het lidwoord in het meervoud is altijd **DE**.

VOORBEELD

ENKELVOUD MEERVOUD

het huis → de **huizen**
de stoel → de **stoelen**
het koekje → de **koekjes**

+ EN

De meeste woorden hebben een meervoud op **-en**.

de kast → de kasten
het boek → de boeken
de bank → de banken

Let op de spelling!

korte klank → dubbele medeklinker	de man → de mannen de pen → de pennen
lange klank → 1 klinker + medeklinker	de maan → de manen de zoon → de zonen
'f' → 'v'	de brief → de brieven
's' → 'z'	het huis → de huizen

+ S

Woorden met '-er'	de kamer → de kamers
Woorden met '-el'	de lepel → de lepels
Woorden met '-en'	de jongen → de jongens
Woorden met '-iër'	de skiër → de skiërs
Woorden met '-je'	het meisje → de meisjes
Woorden met 'doffe -e'	de studente → de studentes
Woorden met '-eur'	de directeur → de directeurs
Woorden uit een vreemde taal	het café → de cafés het ticket → de tickets

+ 'S

Woorden met op het einde 'a', 'i', 'o', 'u', 'y'	de ski → de ski's de auto → de auto's
--	--

4 HET VERKLEINWOORD

WAT?

Je gebruikt het verkleinwoord als je iets **klein**, **lief** of **schattig** vindt.

REGEL

Het lidwoord bij een verkleinwoord is altijd **HET**.

VOORBEELD

de auto → het **autootje**
de man → het **mannetje**
het boek → het **boekje**

+ TJE

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op een klinker (a, e, i, o, u).
→ de klinker verdubbelt
→ i wordt -ie

de auto → het auto**otje**
de ski → het ski**etje**

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op:
• een lange klinker (aa, ee, oo, uu)
• -ie, -ei, -ij, -au, -ou, -eu, -ui
+ n, l, r

de baan → het baant**je**
de muur → het muurt**je**
de zool → het zoolt**je**
de tuin → het tuint**je**

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op -y.

de baby → het baby'**tje**
(Opgelet: met weglatingsteken!)

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op -el, -en, -er, -or.

de tafel → het tafelt**je**
de oven → het ovent**je**
de motor → het motort**je**

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op -w.

het touw → het touwt**je**

+ PJE

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op -m.

de boom → het boom**pje**
de film → het film**pje**

+ ETJE

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op een korte klinker met klemtoon
+ -l, -m, -n, -ng, -r.
→ De laatste medeklinker verdubbelt in het meervoud (**niet** bij 'ng!')

de kam → het kam**metje**
de man → het mann**etje**
de tang → het tang**etje**

+ KJE

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op -ing.
→ De 'g' verandert in een 'k'

de ketting → het kettink**je**

UITZONDERINGEN

het blad → het blaadje
het glas → het glaasje
het schip → het scheepje

5 HET BIJVOEGLIJK NAAMWOORD (HET ADJECTIEF)

VOORBEELD

het **oude** huis
het **lekkere** eten
de **rode** boekentas
een **mooi** boek

WAT?

Het bijvoeglijk naamwoord **zegt iets meer** over een **zelfstandig naamwoord**.

REGEL

Het bijvoeglijk naamwoord staat **ACHTER** het zelfstandig naamwoord.

Je **verandert niets** aan het bijvoeglijk naamwoord.
Bijvoorbeeld: de fiets is **mooi**.

Het bijvoeglijk naamwoord staat **VOOR** het zelfstandig naamwoord.

Je schrijft **meestal** (= niet altijd!) **het bijvoeglijk naamwoord + e**.
Je moet hiervoor kijken naar het zelfstandig naamwoord.
Bijvoorbeeld: de **mooie** fiets.

Het bijvoeglijk naamwoord staat **VOOR** het zelfstandig naamwoord.

zelfstandig naamwoord	de-woord	het-woord
enkelvoud	de sterke e man	het sterke e kind
meervoud	de sterke e mannen	de sterke e kinderen
met lidwoord 'een'	een sterke e man	een sterk kind

1. Eindigt het bijvoeglijk naamwoord op een korte klank/klinker (a, e, i, o, u) en één medeklinker, dan verdubbelt de medeklinker.

Bijvoorbeeld: de bal is wit - de **witte** bal

2. Eindigt het bijvoeglijk naamwoord op een lange klank/klinker (aa, ee, oo, uu) en één medeklinker, dan schrijf je maar één klinker.

Bijvoorbeeld: de man is groot - de **grote** man

3. Eindigt het bijvoeglijk naamwoord op -f of -s, dan schrijf je een -v of -z.

Bijvoorbeeld:
het kind is lief - het **lieve** kind
de vrouw is boos - de **boze** vrouw

6 DE TRAPPEN VAN VERGELIJKING

VOORBEELD

De rode auto is **mooier dan** de blauwe auto.
De gele auto vind ik **het mooist**.

WAT?

De trappen van vergelijking gebruik je om personen, dingen, situaties ... te **vergelijken**.

REGEL

Er zijn 3 trappen van vergelijking.

de stellende trap	de vergrotende trap	de overtreffende trap
De vrouw is mooi .	Deze vrouw is mooier dan die vrouw.	Mijn vrouw is het mooist .
De struik is groot .	De boom is groter .	De mooiste vrouw. Dit is de grootste boom.
adjectief	adjectief + er (dan)	het + adjectief + st(e)

1. Soms verandert de spelling!

- Een korte klank (a,e,i,o,u) blijft kort. Wij schrijven een dubbele medeklinker.

Bijvoorbeeld: snel → **sneller**

- Een lange klank (aa, ee, oo, uu) schrijven we met één klinker.

Bijvoorbeeld: groot → **groter**

2. Bijvoeglijke naamwoorden (adjectieven) die eindigen op -r krijgen bij de vergrotende trap +der.

Bijvoorbeeld: ver → **verder** duur → **duurder**

3. Bijvoeglijke naamwoorden van 3 of meer lettergrepen krijgen in de overtreffende trap 'meest' ervoor.

Bijvoorbeeld:

de stellende trap	de vergrotende trap	de overtreffende trap
Het geconcentreerde meisje.	Het meisje is geconcentreerder dan de jongen.	Het meest geconcentreerde meisje.

4. **Uitzonderingen** (die moet je uit het hoofd studeren!):

de stellende trap	de vergrotende trap	de overtreffende trap
goed	beter	best
graag	liever	liefst
veel	meer	meest
weinig	minder	minst

7 HET PERSOONLIJK VOORNAAMWOORD

7.1 HET PERSOONLIJK VOORNAAMWOORD ALS ONDERWERP

VOORBEELD

Hij aait de hond.
Zij komt met de bus naar school.

WAT?

Een persoonlijk voornaamwoord **verwijst** meestal **naar personen** en soms **naar dieren of dingen**.

7.2 HET PERSOONLIJK VOORNAAMWOORD ALS NIET-ONDERWERP

VOORBEELD

Ik zie **haar** wandelen op straat.
Ik telefoneer naar **hem**.

REGEL ONDERWERP

	Persoonlijk voornaamwoord	voorbeeld
1 ^{ste} persoon enkelvoud	ik	Ik woon in Leuven.
2 ^{de} persoon enkelvoud	jij (= je) / u	Jij bent mijn vriend. Mevrouw, hoe heet u ?
3 ^{de} persoon enkelvoud	hij / zij (= ze)	Mustafa is een jongen. → Hij is een jongen. Sofia is een meisje. → Zij is een meisje.
1 ^{ste} persoon meervoud	wij (= we)	Mustafa en ik zitten samen in de klas. → Wij zitten in de klas 1F.
2 ^{de} persoon meervoud	jullie / u	Sofia en jij gaan naar school → Jullie gaan met de bus.
3 ^{de} persoon meervoud	zij (= ze)	Thomas en Kobe komen naar school. → Zij leren wiskunde.

Als we spreken over **dieren en dingen** gebruiken we:

in het enkelvoud: hij, zij / ze, het
in het meervoud: ze

Bijvoorbeeld:

De fiets is nieuw. **Hij** is nieuw.
De leeuw slaapt. **Ze** slaapt.

Het huis is groot. **Het** is groot.
De boeken liggen op de bank. **Ze** liggen op de bank.

Is een woord mannelijk (hij) of vrouwelijk (zij)?
Dat zoek je op in het **woordenboek**!

REGEL NIET-ONDERWERP

	persoonlijk voornaamwoord	voorbeeld
1 ^{ste} persoon enkelvoud	mij / me	De dokter onderzoekt mij .
2 ^{de} persoon enkelvoud	je / jou / u	Ik ken jou goed.
3 ^{de} persoon enkelvoud	hem / haar	Wij zien hem op de foto. Jullie brengen haar naar de bus.
1 ^{ste} persoon meervoud	ons	De fotograaf fotografeert ons .
2 ^{de} persoon meervoud	jullie / u	De leerkracht ziet jullie .
3 ^{de} persoon meervoud	hun, ze, hen (na een voorzetsel)	Julia en Simon praten over de les. Ik hoor ze . Ik geef hun het cadeau. Ik geef het cadeau aan hen .

Als we spreken over **dieren en dingen** gebruiken we:

in het enkelvoud: hem, haar, het
in het meervoud: ze

Bijvoorbeeld:

Sarah ziet **de hond**. Ze geeft **hem** eten.
Thomas kijkt naar **de leeuw**. Hij vindt **haar** mooi.

De jongen heeft **een boek**. Hij geeft **het** aan het meisje.
De meisjes zien **de paarden**. Zij geven **ze** te eten.

Is een woord mannelijk (hij) of vrouwelijk (zij)?
Dat zoek je op in het **woordenboek**!

8 HET BEZITTELIJK VOORNAAMWOORD

VOORBEELD

Dat is **zijn** boekentas.
Ik geef **mijn** agenda aan de leerkracht.

WAT?

Een bezittelijk voornaamwoord vertelt iets over **een bezit** van iemand en staat altijd bij een zelfstandig naamwoord.

REGEL

Het bezittelijk voornaamwoord staat **VOOR** het zelfstandig naamwoord.

Bijvoorbeeld: dat is **mijn** jas.

↓ ↘
bezittelijk zelfstandig naamwoord
voornaamwoord

Je kan een bijvoeglijk naamwoord zetten tussen het bezittelijk voornaamwoord en het zelfstandig naamwoord.

Bijvoorbeeld: **haar** mooie jas is stuk.

↓ ↓ ↘
bezittelijk zelfstandig naamwoord
voornaamwoord bijvoeglijk naamwoord

	persoonlijk voornaamwoord	voorbeeld
1ste persoon enkelvoud	mijn	Jan is mijn vriend.
2de persoon enkelvoud	jouw / uw	Dat is jouw rode fiets. Dit is uw koffie, meneer.
3de persoon enkelvoud	zijn / haar	Zijn boek ligt op de tafel. Haar pen ligt op de grond.
1ste persoon meervoud	ons (het-woord) onze (de-woord)	Het is ons boek. (= het boek) Het is onze klas. (= de klas)
2de persoon meervoud	jullie / uw	Meneer Smit is jullie leraar.
3de persoon meervoud	hun	Daar zijn Soraya en Yousef. En dit zijn hun ouders.

9 HET AANWIJZEND VOORNAAMWOORD

VOORBEELD

Deze jurk vind ik mooi.
Dit boek lees ik graag.

WAT?

Een aanwijzend voornaamwoord **wijst een ding/ persoon aan**.

REGEL

	dichtbij	veraf
enkelvoud		
de	deze	die
het	dit	dat
meervoud		
de	deze	die

VOORBEELD

- **Deze** boekentas is van mij.
(= **de** boekentas + de boekentas staat **dichtbij**)
- **Die** boekentas is rood.
(= **de** boekentas + de boekentas staat **veraf**)
- **Dit** boek is heel interessant.
(= **het** boek + het boek ligt **dichtbij**)
- **Dat** boek is niet interessant.
(= **het** boek + het boek ligt **veraf**)
- **Deze** mappen zijn van de OKAN-klas.
(= **de** mappen + de mappen liggen **dichtbij**)
- **Die** mappen zijn van de leerlingen van voeding-verzorging.
(= **de** mappen + de mappen liggen **veraf**)

10 WERKWOORDEN

10.1 DE ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD (OTT) = NU

VOORBEELD

Ik **kom** elke dag naar school.

WAT?

- Je gebruikt de OTT voor iets dat **op dit moment (= nu) gebeurt**.
Bijvoorbeeld: hij **schrijft** een brief.
- Je gebruikt de OTT ook voor iets dat **blijft of herhaalt**.
Bijvoorbeeld: ik **lees** elke dag de krant.
- Je kan de OTT ook gebruiken voor **een actie in de toekomst**. Je gebruikt dan een tijdsbepaling in de zin (morgen, volgende week ...)
Bijvoorbeeld: ik ga **overmorgen** naar mijn werk.

REGEL

infinitief = werken			
ENKELVOUD = 1 persoon	ik	werk	STAM
	jij / u	werkt LET OP: werk jij (geen -t bij inversie)	STAM + T
	hij / zij	werkt	STAM + T
MEERVOUD = 2 of meer personen	wij	werken	INFINITIEF
	jullie	werken	INFINITIEF
	u	werkt	STAM + T
	zij	werken	INFINITIEF

- Infinitief met 1 lange klinker (je schrijft hem kort) + 1 medeklinker**
(bijvoorbeeld: spelen)
→ **stam = lange klinker**
Bijvoorbeeld: spelen - ik **speel**
- Infinitief met 1 korte klinker + 2 medeklinkers**
(bijvoorbeeld: zitten)
→ **stam = 1 medeklinker**
Bijvoorbeeld: zitten - hij **zit**
- Infinitief die eindigt op -zen**
(bijvoorbeeld: kiezen)
z → s
Bijvoorbeeld: kiezen - hij **kies**t
- Infinitief die eindigt op -ven**
(bijvoorbeeld: schrijven)
v → f
Bijvoorbeeld: schrijven - zij **schrijft**

10.2 DE VOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD (VTT) = VROEGER

VOORBEELD

Ik **heb** in Irak **gewoond**.

WAT?

- Je gebruikt de VTT voor een **actie in het verleden** en de **actie is voorbij**.
Bijvoorbeeld: Ik **heb** een nieuwe **gsm gekocht**.

REGEL

Je maakt de VTT met **hebben of zijn + een voltooid deelwoord**.

Voltooid deelwoord	
sterke werkwoorden	zwakke werkwoorden
veranderen van klank	veranderen niet van klank
→ Die moet je studeren. De lijst van onregelmatige werkwoorden vind je op p. 90.	→ ge + stam + t → ge + stam + d
! - Eindigt de stam op een klinker → ge+stam+d Bijvoorbeeld: maa<i>i</i> - gemaaid - Eindigt de stam op -d of -t → geen extra -t of -d Bijvoorbeeld: brand - ge-brand - Als de infinitief eindigt op -ven → -f in de stam +d Bijvoorbeeld: dur<i>ven</i> - gedurfd - Als de infinitief eindigt op -zen → -s in de stam +d Bijvoorbeeld: rei<i>zen</i> - gereisd - Als de infinitief begint met be-, er-, ge-, her-, ont-, ver- → geen ge- Bijvoorbeeld: her<i>halen</i> - herhald ver<i>anderen</i> - veranderd	Als de laatste letter van de stam een medeklinker is uit SoFT KeTCHuP, dan schrijven we ge + stam + t Bijvoorbeeld: maak - gemaak t
	Als de laatste letter van de stam geen medeklinker is uit SoFT KeTCHuP, dan schrijven we ge + stam + d Bijvoorbeeld: leer - geleer d

VOORBEELD

maken

- Ik heb gemaak**t**
- Jij hebt gemaak**t**
- Hij / Zij heeft gemaak**t**
- Wij hebben gemaak**t**
- Zij hebben gemaak**t**
- Jullie hebben gemaak**t**

10.3 DE ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD (OVT) = VROEGER

VOORBEELD

Ik **woonde** in Griekenland.

WAT?

Je gebruikt de OVT:

- om iets te **beschrijven**
- om een verhaal te vertellen **in het verleden**
- om te vertellen wat je **vroeger** deed.

Bijvoorbeeld: Toen hij klein **was**, **voelde** Thor zich vaak ziek.

REGEL

OVT	
sterke werkwoorden	zwakke werkwoorden
veranderen van klank	veranderen niet van klank
→ Die moet je studeren. De lijst van onregelmatige werkwoorden vind je op p. 90.	→ stam + te (n) → stam + de(n)
! • Eindigt de stam op -d → + de(n) Bijvoorbeeld: antwoordd - antwoordde(n) • Eindigt de stam op -t → + te(n) Bijvoorbeeld: wachtt - wachtte(n) • Als de infinitief eindigt op -ven → f + de(n) Bijvoorbeeld: durven - durfde(n) • Als de infinitief eindigt op -zen → s + de(n) Bijvoorbeeld: reiszen - reisde(n)	Als de laatste letter van de stam een medeklinker is uit SoFT KeTCHuP, dan schrijven we stam + te(n) Bijvoorbeeld: maak - maak te
	Als de laatste letter van de stam geen medeklinker is uit SoFT KeTCHuP, dan schrijven we stam + de(n) Bijvoorbeeld: leer - leer de
	VOORBEELD maken → Ik maakte → Jij maakte → Hij / Zij maakte → Wij maakten → Jullie maakten → Zij maakten

10.4 DE TOEKOMENDE TIJD = TOEKOMST/LATER

VOORBEELD

Ik **zal** volgende zomer op vakantie naar Polen **gaan**.

WAT?

- Je gebruikt de toekomstige tijd voor een actie of situatie die in **de toekomst** ligt.

REGEL

Je kan op drie manieren praten over de toekomst.

zullen + infinitief	We zullen morgen naar het strand fietsen .
gaan + infinitief	Hij gaat je morgen helpen .
OTT + een tijdsbepaling in de toekomst	Volgende week werk ik tot 19 uur.

10.5 SCHEIDBARE WERKWOORDEN

VOORBEELD

Ik **ruim** de klas **op**.

WAT?

- Een scheidbaar werkwoord bestaat uit 2 delen:

afwassen
 Voorvoegsel (= kort woordje) **werkwoord**

Bijvoorbeeld: opruimen, uitnodigen, schoonmaken

REGEL

OTT (nu)	OVT (vroeger)	VTT (vroeger)
schoonmaken → Ik maak de kamer <u>schoon</u> .	schoonmaken → Ik maakte de kamer <u>schoon</u> .	schoonmaken → Ik heb de kamer <u>schoongemaakt</u> .
ophangen → Ik hang het schilderij aan de muur <u>op</u> .	ophangen → Ik hing het schilderij aan de muur <u>op</u> .	ophangen → Ik heb het schilderij aan de muur <u>opgehangen</u> .
opsteken → Sarah steekt haar vinger <u>op</u> .	opsteken → Sarah stak haar vinger <u>op</u> .	opsteken → Sarah heeft haar vinger <u>opgestoken</u> .

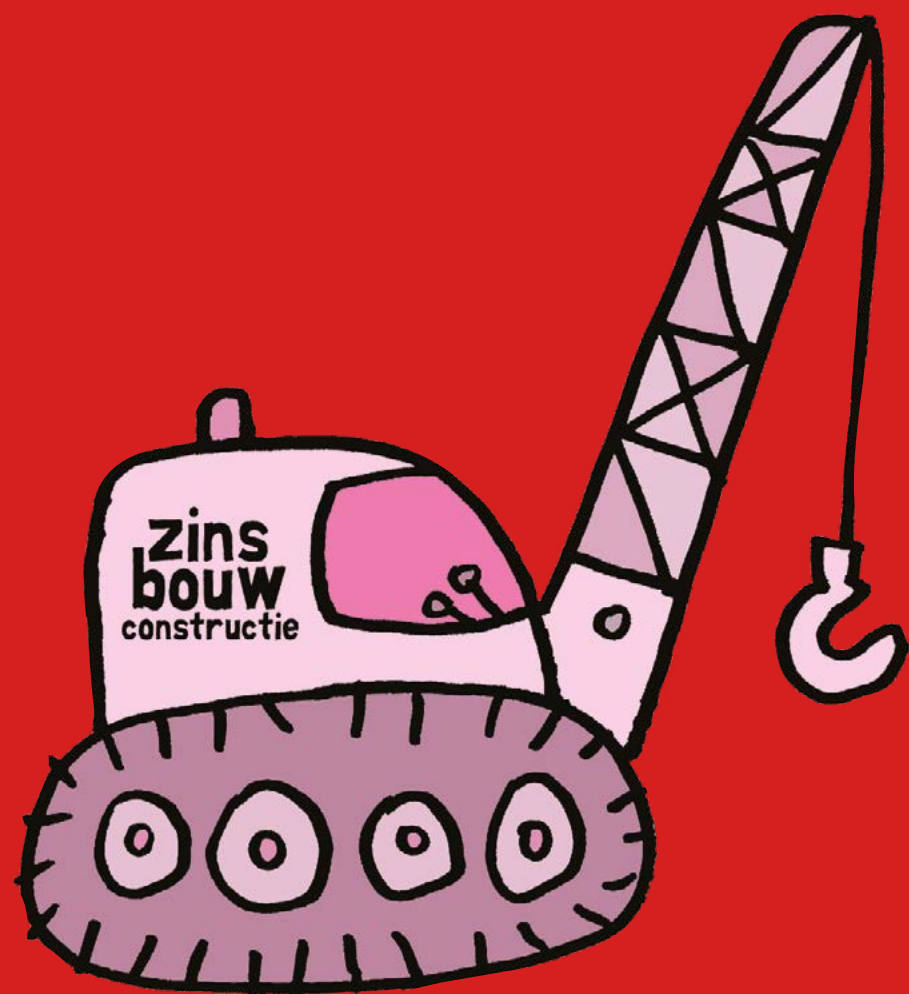
**Bijlage: lijst van onregelmatige werkwoorden -
verleden tijd (OVT en VTT)**

	infinitief	VTT		OVT
		hebben of zijn?	voltooid deelwoord	
1	bakken	hebben	gebakken	bakte - bakten
2	bederven	hebben - zijn	bedorven	bedierf - bedierven
3	bedriegen	hebben	bedrogen	bedroog - bedrogen
4	beginnen	zijn	begonnen	begon - begonnen
5	begrijpen	hebben	begrepen	begreep - begrepen
6	bevelen	hebben	bevolen	beval - bevalen
7	bewegen	hebben	bewogen	bewoog - bewogen
8	bezoeken	hebben	bezocht	bezocht - bezochten
9	bidden	hebben	gebeden	bad - baden
10	bieden	hebben	geboden	bood - boden
11	bijten	hebben	gebeten	beet - beten
12	binden	hebben	gebonden	bond - bonden
13	blazen	hebben	geblazen	blies - bliezen
14	blijken	zijn	gebleken	bleek – bleken
15	blijven	zijn	gebleven	bleef - bleven
16	blinken	hebben	geblonken	blonk - blonken
17	braden	hebben	gebraden	braadde - braadden
18	breken	hebben	gebroken	brak - braken
19	brengen	hebben	gebracht	bracht - brachten
20	buigen	hebben	gebogen	boog - bogen
21	denken	hebben	gedacht	dacht - dachten
22	doen	hebben	gedaan	deed - deden
23	dragen	hebben	gedragen	droeg - droegen
24	drijven	hebben	gedreven	dreef - dreven
25	drinken	hebben	gedronken	dronk - dronken
26	duiken	hebben	gedoken	dook - doken
27	dwingen	hebben	gedwongen	dwong - dwongen
28	eten	hebben	gegeten	at - aten
29	fluiten	hebben	gefloten	floot - floten

	infinitief	VTT		OVT
		hebben of zijn?	voltooid deelwoord	
30	gaan	zijn	gegaan	ging - gingen
31	genezen	hebben - zijn	genezen	genas - genazen
32	genieten	hebben	genoten	genoot - genoten
33	geven	hebben	gegeven	gaf - gaven
34	gieten	hebben	gegoten	goot - goten
35	glijden	hebben - zijn	gegleden	gleed - gleden
36	graven	hebben	gegraven	groef - groeven
37	grijpen	hebben	gegrepen	greep - grepen
38	hangen	hebben	gehangen	hing - hingen
39	hebben	hebben	gehad	had - hadden
40	helpen	hebben	geholpen	hielp - hielpen
41	houden	hebben	gehouden	hield - hielden
42	jagen	hebben	gejaagd	joeg - joegen
43	kiezen	hebben	gekozen	koos - kozen
44	kijken	hebben	gekeken	keek - keken
45	klimmen	hebben - zijn	geklommen	klom - klommen
46	klinken	hebben	geklonken	klonk - klonken
47	knijpen	hebben	geknepen	kneep - knepen
48	kopen	hebben	gekocht	kocht - kochten
49	krijgen	hebben	gekregen	kreeg - kregen
50	krimpen	zijn	gekrompen	kromp – krompen
51	kruipen	hebben	gekropen	kroop - kropen
52	komen	zijn	gekomen	kwam - kwamen
53	kunnen	hebben	gekund	kon - konden
54	lachen	hebben	gelachen	lachte - lachten
55	laten	hebben	gelaten	liet - lieten
56	lezen	hebben	gelezen	las - lazen
57	liegen	hebben	gelogen	loog - logen
58	liggen	hebben	gelegen	lag - lagen
59	lijden	hebben	geleden	leed - leden
60	lijken	hebben	geleken	leek - leken
61	lopen	hebben	gelopen	liep - liepen
62	meten	hebben	gemeten	mat - maten

	infinitief	VTT		OVT
		hebben of zijn?	voltooid deelwoord	
63	moeten	hebben	gemoeten	moest - moesten
64	mogen	hebben	gemogen	mocht - mochten
65	nemen	hebben	genomen	nam - namen
66	overlijden	zijn	overleden	overleed – overleden
67	raden	hebben	geraden	raadde - raadden
68	rijden	hebben	gereden	reed - reden
69	roepen	hebben	geroepen	riep - riepen
70	ruiken	hebben	geroken	rook - roken
71	scheiden	hebben - zijn	gescheiden	scheidde - scheidden
72	schelden	hebben	gescholden	schold - scholden
73	schieten	hebben	geschoten	schoot - schoten
74	schijnen	hebben	geschenen	scheen - schenen
75	schrijven	hebben	geschreven	schreef - schreven
76	schrikken	zijn	geschrokken	schrok - schrokken
77	schuiven	hebben	geschoven	schoof - schoven
78	slaan	hebben	geslagen	sloeg - sloegen
79	sluipen	hebben - zijn	geslopen	sloop - slopen
80	slapen	hebben	geslapen	sliep - sliepen
81	sluiten	hebben	gesloten	sloot - sloten
82	smelten	hebben - zijn	gesmolten	smolt - smolten
83	snijden	hebben	gesneden	sneed - sneden
84	snuiten	hebben	gesnoten	snoot - snoten
85	spreken	hebben	gesproken	sprak - spraken
86	springen	hebben - zijn	gesprongen	sprong - sprongen
87	spuiten	hebben	gespoten	spoot - spoten
88	staan	hebben	gestaan	stond - stonden
89	steken	hebben	gestoken	stak - staken
90	stelen	hebben	gestolen	stal - stalen
91	sterven	zijn	gestorven	stierf - stierven
92	stijgen	zijn	gestegen	steeg - stegen
93	stinken	hebben	gestonken	stonk - stonken
94	strijken	hebben – zijn	gestreken	streek - streken
95	trekken	hebben	getrokken	trok - trokken

	infinitief	VTT		OVT
		hebben of zijn?	voltooid deelwoord	
96	vallen	zijn	gevallen	viel - vielen
97	vangen	hebben	gevangen	ving - vingen
98	varen	hebben	gevaren	voer - voeren
99	vechten	hebben	gevochten	vocht - vochten
100	verdwijnen	zijn	verdwenen	verdween - verdwenen
101	vergeten	hebben - zijn	vergeten	vergat - vergaten
102	verliezen	hebben - zijn	verloren	verloor - verloren
103	vertrekken	zijn	vertrokken	vertrok - vertrokken
104	verzinnen	hebben	verzonnen	verzon - verzonnen
105	vinden	hebben	gevonden	vond - vonden
106	vliegen	hebben - zijn	gevlogen	vloog - vlogen
107	vragen	hebben	gevraagd	vroeg - vroegen
108	vriezen	hebben	gevroren	vroor - vroren
109	wassen	hebben	gewassen	waste - wasten
110	wegen	hebben	gewogen	woog - wogen
111	werpen	hebben	geworpen	worp - worpen
112	weten	hebben	geweten	wist - wisten
113	wijzen	hebben	gewezen	wees - wezen
114	willen	hebben	gewild	wilde - wilden
115	winnen	hebben - zijn	gewonnen	won - wonnen
116	worden	zijn	geworden	werd - werden
117	wrijven	hebben	gewreven	wreef - wreven
118	zeggen	hebben	gezegd	zei - zeiden
119	zien	hebben	gezien	zag - zagen
120	zijn	zijn	geweest	was - waren
121	zingen	hebben	gezongen	zong - zongen
122	zinken	zijn	gezonken	zonk - zonken
123	zitten	hebben	gezeten	zat - zaten
124	zoeken	hebben	gezocht	zocht - zochten
125	zuigen	hebben	gezogen	zoog - zogen
126	zwellen	zijn	gezwollen	zwol - zwollen
127	zwemmen	hebben	gezwommen	zwom - zwommen
128	zwijgen	hebben	gezwegen	zweeg - zwegen

DEEL 2: zinnen maken

1. Hoe maak ik een goede zin?	96
2. Enkelvoudige zinnen (= 1 persoonsvorm)	96
3. Samengestelde zinnen (= 2 of meer persoonsvormen)	97
4. Een zin met ontkenning	99

1 Hoe maak ik een goede zin?

VOORBEELD

Mijn broer werkt in Leuven.

o pv rest

o = onderwerp → Het onderwerp is de persoon die de actie doet (bijvoorbeeld: mijn broer).
Het onderwerp kan ook een dier of een ding zijn.

pv = persoonsvorm → Dit is het werkwoord = de actie van de zin (bijvoorbeeld: werkt).

rest = rest van de zin

2 Enkelvoudige zinnen (= 1 persoonsvorm)

1. EEN GEWONE ZIN

→ O + PV + REST

VOORBEELD

Mijn broer werkt in Leuven.

o pv rest

2. EEN ZIN MET INVERSIE

→ REST + PV + O

In Leuven werkt mijn broer.

rest pv o

3. EEN VRAAGZIN

ja/nee-vraag:
→ PV + O + REST

Werkt jouw broer in Leuven?

pv o rest

vraagwoordvraag:
→ VRAAGWOORD + PV + O + REST

Wanneer werkt jouw broer in Leuven?

vraagwoord pv o rest

vraagwoorden

→ wie? wat? waar?
wanneer? hoe?
waarom? welk(e)?
hoeveel? ...

3 Een samengestelde zin (= 2 of meer persoonsvormen)

1. NEVENSCHIKKING

WAT?

2 zinnen zijn even belangrijk (2 hoofdzinnen)

De 2 hoofdzinnen zijn samengevoegd door een **nevenschikkend voegwoord**.
In de 2 hoofdzinnen staan de woorden op dezelfde plaats.

→ O + PV + REST + **NEVENSCHIKKEND VOEGWOORD** + O + PV + REST

VOORBEELD

Mijn broer werkt in Leuven **MAAR** hij woont in Brussel.

o pv rest o pv rest

nevenschikkende voegwoorden

en	opsomming	<i>Ik studeer voor mijn toets EN ik maak mijn taak.</i>
of	keuze	<i>Gaan jullie sporten OF gaan jullie naar de film?</i>
maar	tegenstelling	<i>Ik wil die jas kopen, MAAR ik heb geen geld.</i>
want	oorzaak, reden, verklaring	<i>Ik neem mijn sjaal, WANT het is koud buiten.</i>
dus	gevolg, verklaring	<i>Het is druk op de weg, DUS ik ga niet vroeg thuis zijn.</i>

2. ONDERSCHIKKING

WAT?

1 zin is belangrijker dan de andere zin (hoofdzin en bijzin)

De hoofdzin en de bijzin zijn samengevoegd door een **onderschikkend voegwoord**.

→ O + PV + REST + **ONDERSCHIKKEND VOEGWOORD** + O + REST
+ **WERKWOORDEN** (PV, infinitief en/of voltooid deelwoord)

VOORBEELD

Mijn broer woont in Leuven **OMDAT** hij in Leuven werkt.

o pv rest o rest pv

Ik heb geen honger meer **OMDAT** ik net gegeten heb.

o pv rest o rest eindgroep

onderschikkende voegwoorden		
als / wanneer	voorwaarde	ALS het niet regent, ga ik wandelen.
omdat	reden	We zijn te laat OMDAT de bus niet kwam.
hoewel	tegenstelling	HOEWEL ik moet sparen, koop ik toch een nieuwe gsm.
sinds	= vanaf het moment dat	SINDS ik in België ben, voel ik me veilig.
terwijl	voor 2 dingen die je op hetzelfde moment doet	TERWIJL de leerkracht op het bord schrijft, maken wij de oefening.
dat	in combinatie met na, voor, tot, door	VOORDAT hij gaat slapen, leest hij een boek.
toen	tijdstip	TOEN mijn broer klein was, speelde hij vaak met een bal.

OVERZICHT / SAMENVATTING

enkelvoudige zin (1 persoonsvorm)		Voorbeeld
gewone zin	o + pv (+ rest)	<i>Ik werk op maandag.</i>
zin met inversie	rest + pv + o (+ rest)	<i>Op maandag werk ik.</i>
ja/nee-vraag	pv + o (+ rest)	<i>Werk ik op maandag?</i>
vraagwoord-vraag	vraagwoord + pv + o (+ rest)	<i>Wanneer werk ik?</i>

samengestelde zin (2 of meer persoonsvormen)		Voorbeeld
nevenschikking	o + pv (+ rest) + voegwoord + o + pv (+ rest)	<i>Ik werk op maandag en ik studeer in het weekend.</i>
onderschikking: hoofdzin + bijzin	o + pv (+ rest) + voegwoord + o + rest + pv	<i>Ik werk op maandag omdat ik zondag geen tijd heb.</i>
onderschikking: bijzin + hoofdzin	voegwoord + o + rest + pv, pv + o + rest	<i>Omdat ik zondag geen tijd heb, werk ik op maandag.</i>

4 Een zin met ontkenning

REGEL

Je maakt een zin negatief met **niet** of **geen**.

	VOOR		ACHTER	
GEEN	Een onbepaald substantief	<i>Nee, ik heb geen gsm.</i>		
	Een telwoord	<i>Nee, ik heb geen vijf broers.</i>		
NIET	Een adjectief	<i>Nee, ik vind regen niet leuk.</i>	Een bepaald substantief	<i>Nee, dat is de leraar niet.</i>
	Een voorzetsel	<i>Nee, ik wil niet naar school.</i>	PV	<i>Nee, de zon schijnt niet.</i>
	Een infinitief	<i>Nee, ik kan morgen niet komen.</i>	Een tijdsbepaling	<i>Nee, ik kom morgen niet.</i>

! SPECIALE VORMEN:

- (al) ooit → (nog) nooit

*Ben jij (al) **ooit** in Spanje geweest?*
*Nee, ik ben (nog) **nooit** in Spanje geweest.*

- ergens/overal → nergens

*Ligt er **ergens** sneeuw?*
*Er ligt **nergens** sneeuw.*

- iets/alles → niets

*Wil jij **iets** van de winkel?*
*Nee, ik wil **niets** van de winkel.*

- iemand → niemand

*Is er **iemand** thuis?*
*Nee, er is **niemand** thuis.*

- soms/altijd → nooit

*Kom jij **soms** met de bus naar school? Nee, ik kom **nooit** met de bus naar school.*

*Ga jij **altijd** met de fiets naar school? Nee, ik kom **nooit** met de fiets naar school.*

Voor de meeste OKAN-leerlingen is de stap van OKAN naar de vervolgschool heel spannend. Wat zal je daar te wachten staan?

Daar kan je vervolgcoach bij helpen! Hij of zij heeft je misschien wel al verteld over die nieuwe richting die je gaat volgen of over de afspraken in je nieuwe school.

Vaak zal ook je vervolgcoach contact opnemen met je nieuwe school om hen al een beetje over jou te vertellen.

De vervolgcoach is dus nog een 'stukje' OKAN dat je kan meenemen naar je volgende school.

Hoe kan je je vervolgcoach nu contacteren en wat kan je er eigenlijk allemaal aan vragen?

Die informatie vind je in **Deel 6: Wat na OKAN?**

6

Wat na OKAN?

WAT KAN DE VERVOLGCOACH VOOR JOU DOEN?

- ✓ De vervolgcoach geeft informatie over jou als leerling (bijvoorbeeld: wat je al goed kan ...) en geeft tips aan de nieuwe school om je goed te kunnen helpen.
- ✓ De vervolgcoach zoekt een contactpersoon die je helpt in je nieuwe school.
- ✓ De vervolgcoach praat met jouw nieuwe leerkrachten, de directie, leerlingbegeleiders ... Als het nodig is, kan de vervolgcoach ook langskomen voor een gesprek met jou.

HOE KAN JE OKAN CONTACTEREN?

✓ Vervolgcoaches:

✓ Telefoonnummer:

✓ E-mail:

✓ Facebook:

Slotwoord

Ziezo, als je aan deze pagina bent geraakt, heb je deze gids vol hulpmiddelen helemaal uitgelezen. Of heb je vals gespeeld en ben je begonnen met het einde?

Het maakt niet uit: het is niet de bedoeling dat je dit boekje helemaal uit je hoofd kent. Dit is een **gebruikersgids**. Je zal de inhoud pas echt goed leren kennen door de gids zo vaak mogelijk te gebruiken.

Maak dus van deze gids je nieuwe beste vriend en gebruik hem elke dag! Vraag aan je leerkracht om je daarbij te helpen. Vraag hulp wanneer je iets niet begrijpt. Met een grote dosis durf kom je al een heel eind verder in deze wereld.

*Wees dus niet bang
en ga ervoor.
Ja, jij kan dat!*

Bronvermelding

Goossens, M. & Wouters, A. (2010). *Doe wat met grammatica! Nederlands voor anderstaligen*. Antwerpen, België: Standaard Uitgeverij, 190 p.

Huitema, R. (2016). *Van Dale grammatica Nederlands. Glashelder overzicht op elk taalniveau*. Utrecht, Nederland: VBK Media, 232 p.

Steevens, J.P. (2007). *Thuis in taal, mini-grammatica*. Berchem, België: De Boeck, 48 p.

Van Dale (2017). *Van Dale Pocket woordenboek NT2*. Utrecht, Nederland: VBK Media, 800 p.

VDAB. (s.d.). *NodO+. Taalcoaching voor beroepsopleidingen met laagtaalvaardige cursisten [toolbox]*. s.l.: s.n.

Raymaekers B. & Rietjens D. (2018). 'Leren leren' voor ex-OKAN-leerlingen [afstudeeronderzoek]. Heverlee: s.n.

Van Kelecom, K. (s.d.) *Nederlands Woordenschat en Grammatica - E-Zine*. Geraadpleegd op 2018-10-23 via <http://www.taalblad.be/e-zine>

<https://www.hogent.be/start/documenten/schrijfkaders/>. Geraadpleegd op 2018-11-28.

<https://www.examenoverzicht.nl/examen-informatie/leren/planning-maken>. Geraadpleegd op 2019-04-29.

<https://www.taal-oefenen.nl/ondersteunende-materialen>. Geraadpleegd op 2019-05-04.

<https://streetsahead.nl/planning/overzichtelijke-planning-maken/#>. Geraadpleegd op 2019-05-16.

Colofon:

Deze brochure werd uitgegeven in opdracht van de deputatie.
Wettelijk depotnummer: D/2022/8495/12
v.u. Provincie Vlaams-Brabant, Provincieplein 1, 3010 Leuven
Mei 2023
Auteurs: Het OKAN-team van het Sint-Jozefsinstituut te Betekom o.l.v. Zanna Algoed en Jolijn Torfs; Eva Jaspaert.
Illustraties: ©Stijn Claes
Vormgeving: Tine Fraiponts, dienst communicatie, Provincie Vlaams-Brabant
Druk: drukkerij Steylaerts

Met dank aan: Machteld Hauben (CTO); Julie Petit-Jean (CTO); Ann Sofie Viaene (GO!); Gerd van Ael (KOV); Saskia Schelfaut (PVB); het provinciale netwerk van de Vlaams-Brabantse OKAN-scholen o.l.v. Sarah Wyndaele en bestaande uit GITO Overijse, GO! Campus Redingenhof, Heilig Hartinstituut Kessel-Lo, Katholieke Scholen Diest, Katholiek Onderwijs Vilvoorde, GO! Kompaz Zaventem, PISO Tienen, Sancta Mariainstituut Lembeek, Sint-Albertuscollege Haasrode, Sint-Martinuscollege Overijse, Sint-Jozefsinstituut Betekom en VIA Tienen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een automatisch gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enig andere manier zonder voorafgaande toestemming.

MEER INFO

Provincie Vlaams-Brabant, Cel Vlaams karakter

Provincieplein 1 - 3010 Leuven

016 26 76 87 - vlaamskarakter@vlaamsbrabant.be

Beleidsverantwoordelijke

Gunther Coppens

Gedeputeerde voor Vlaams karakter

016 26 78 82 - kabinet.coppens@vlaamsbrabant.be

www.vlaamsbrabant.be/okan